

تہ لقمہ ی
چوارہ م

رنجیرہی بابہ تہ ہہ نوکہ یہ کان

عسے باسپر

چونہ تی بوونہ پیشہ نگ و

بنیاننہانی بنکہ ی جسے ماوہرے

نورانی

منتدی اقرأ الثقافی

WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

بنیاد کرم و عیون ملکہ فرقا

چونہ تی بوونہ پشنگ و
بنیانانی بنک ی جہ ماوہ ریے

چوئیتى بوونپ پشنگ و بنیائنائى بنکەى جە ماوهرى

عەلى باپىر

بۆلەك كۆرۈنۈش ۋە بۆلەك بائىز

ماڻي له چاپډانه وهی پاريزراوه بو
نوسينگه ی تهفسير

ناوی کتیب: چوښه تی بوونه پیشه ننگ و بنیاتنانی بنکهی جه ماوه ری
 نوسه ر: عه لی باپی ر
 بلاوکرډنه وهی: نوسينگه ی تهفسير / هه ولیر
 خه ت: نه وزاد کوځی
 بهرک: امین مخلص
 سالی چاپ: ۱۴۲۸ ک - ۲۰۰۷ ز
 تیراژ: ۳۰۰۰ دانه

له کتیبخانه ی گشتی هه ولیر ژماره ی سپاردنی (۹۵۱) ی سالی ۲۰۰۶ دراوه تی

تفسيرو
 بو بلاوکرډنه وه و راگه یانندن
 هه ولیر - شه قامی دادگ - ژیر نویلی شبرین پلاص
 ت: ۲۲۳۱۶۹۵ - ۲۲۳۰۹۰۸ - ۲۵۱۸۱۳۸
 موبایل: ۲۲ ۵۱ ۴۶۰ ۰۷۵۰ - ۱۳۸ ۷۲ ۹۱ - ۰۷۷۰
tafseeroffice@yahoo.com
tafseeroffice@maktoob.com
altafseer@hotmail.com

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ وَقُلْ اَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ
وَسَتُرَدُّونَ اِلٰى عَالَمٍ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾
(التوبة - ١٠٥)

پیشکش بئ:

بە ھەموو ئەوانەى بە شىۋەيك لە شىۋەكان لە مەيدانى كارى
ئىسلامىيەى دا دەجوولئىن و مشووى كاروان و پرۆژەى ئىسلامىيەى
كوردستان و عىراق دەخۆن.

پیشہ کی

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله محمد وآله المهتدين بهداه

به پیران!

هیچ گومانی تپدا نیه که زانیاری و شارہ زایی و بہرچاو پرونی
مہرجی یہ کہم و بناغہی ہر کارو چالاکیہ کہ کہ بویستری
سہروبہر بگری، وہ بہ پیچہ وانہ شہوہ نہ زانی و نہ شارہ زایی و
ناشی کوشندہ ترین دہردو نہ خوشیہ و مایہی رنج بہ خہ ساری و
پہ شیمانی و دہست لہ بنی ہہ مبانہی بہ تالہوہ دہرچونہ .

ہر بویہ ش خوی کار بہ جی (سبحانہ و تعالیٰ) بہ ندہ چاک و
ہہ لبڑاردہ کانی خوی کہ لہ کتیب و ہیدایہ تہ کہی بہ ہرہ مہند دہ بن
بہ نہ ہلی عہ قل و فیکرو تیگہ یشتن و زانیاری و ہسف کردوہ، وہک
فہرموویہ تی:

- ۱- ﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ (البقرة ۲۴۲)
- ۲- ﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ﴾ (البقرة ۲۱۹)
- ۳- ﴿وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ (البقرة - ۲۳۰)
- ۴- ﴿قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُفْقَهُونَ﴾ (الانعام ۹۸)

جا به پێزان نهم نووسینهی^(۱) بهردهستان ههول و ههنگاوێکی دیکهی بهندهیه بۆ زیاتر بهرچاو پوونکردنهوهو سهر راست کردن و شارهزاکردنی پێیواری پێی کاری ئیسلامیی و کاروانی دینداریی و بهرهو خوا چوون و ههولمداوه که له دوو تهوهردها تیشک بجهمه سهر دوو بابتهی گهوهو گرنگی کاروچالاکی ئیسلامیی له واقعیی نهمرۆی کوردستان دا که بریتین له: (چۆنیتهی بوونه پیشهنگ) و (چۆنیتهی بنیاتنانی بنکهی جهماوهیری) وه بۆ ههر کامیکیان ههوت (۷) هۆکارم باسکردوون که پێم وایه لهم ههلوهمهرجهماندا گرنگترین هۆکارن، نهگهرنا بینگومان هۆکاری دیکهش هه.

ناشکراشه که ئامانجی کۆتایی دنیایی کاروچالاکی ئیسلامیی بریتیه له هینانهوهی کۆمهلگاو کیانیکی ئیسلامیی که ههلهدهستی به جێبهجێ کردن و پیادهکردنی شهریعهتی خوا له واقعیی ههملهلایهنهی ژیان و گوزههانی داو، نهو ئامانجه گرنگ و ستراتیژیی یهش بهبێ ههردووک پایهی گرنگ و بنههتهی: (پیشهکی ههلهبارده) و (بنکهی جهماوهیری) مهیسهر نابێ.

بۆیه به پێویستم زانی که له دوو تویی نهم وتارهدا گرنگترین هۆکارهکانی هینانهدی ههر کام لهو دوو پایه گرنگ و بنههتهی یه بجهمه پروو.

(۱) که له نهسل دا وتاریک بووه له کۆریک دا له (۲۰۰۶/۷/۱۴) له ههولێر، دراوه وه له لایهن کاک پیشهپهروهوه هینراوه ته سهر کاغهز خوا پاداشتی بداتهوه.

خوآش به لوطف و کەرەمی بێ سنووری خوێ یارمە تیمان بدات
 کە هەرچی زیاتر زانیاری و شارەزایی و بەرچاوپروونی لە دین و
 ژینماندا و دەست بێنین و پاشان تۆفیقی کارکردن و
 بەرپۆه چوونی شمان بە پێی ئەو زانیاری و شارەزایی و بەرچاوپروونی یە
 پێ ببەخشی، چونکە بێگومان بەرە کەتی زانیاری و شارەزایی و
 بەرەمە کە لە کارپێکردنی دایە و هەر زانیاری یە کە خاوەنە کە
 لە ئیش پێکردنی مەحرووم بێت لە سەری قەرزدار و عەبیدار و
 گوناھبارە.

سبحانک اللهم وبحمدک أشهد أن لا اله الا أنت أستغفرک
 وأتوب الیک.

٢٣ رمضان ١٤٢٧

١٣ / ١٠ / ٢٠٠٦

ههولیر

دەستپیک

بەرپزبان !

ئەو بابەتەى بۆم ئامادە کردون نارونیشانە کەى بەو شیۆەییەى :

چۆنیەتى بوونە پیشەنگ و بنیاتنانى بنکەى جەماوەرى

مەبەستیشم لەم نارونیشانە ئەوێە کە کارى ئىسلامى بە بى
هەبوونى ئەو دوو پایە بنەرەتى یە بە ئەنجام ناگات: کۆمەلێکى
پیشەنگ و بنکەییەکى جەماوەرى، ئاشکراشە کە ئەنجامى کۆتایى
(دنایى) هەر کۆمەل و جم و جۆلێکى ئىسلامى بریتىە لە
جى بە جى کردنى فەرمانى خوا کە دەفرمووى: ﴿أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَدَ
تَفَرَّقُوا ...﴾ (الشورى - ۱۳)، واتە: ئەو (دین) و بەرنامەییەى کە خوا
ناردوویەتى بەرپای بکەن تىیدا پەرەوازە مەبن، ئەو ئەرکى
سەرشانى هەموو پیغەمبەرەن بوو (عليهم الصلاة والسلام) وە
ئەرکى سەرشانى شوین کە وتوانى پیغەمبەرانیشە کە ئەو دین و
بەرنامەییەى خوا ناردوویەتى لە ژيانى خویان و کۆمەلگاکەیاندا
بەرپای بکەن چونکە ئەو پرستەییەى کە خویندمەوە یە کێکە لە
پرستەکانى ئەم نایەتە موبارەکەى سوپەرەتى (الشورى) کە
دەفرمووى: ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا

إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

لهم نایه ته دا خوی پەروردگار باسی پینج له پیغه مبهره پایه
به رزه کانی ده کات، که زور له زانایان به (أولو العزم) یان ناو ده بدن
به لام به لای به نده وه رای راست نه وه یه که نه وانه پیښه ننگ و سهر
قافله ی پیغه مبهرانی (أولو العزم) ن، نه گهر نا پیغه مبهران (عليهم
الصلاة والسلام) هم موویان خاوهن عزم بوون، به لام نه و پینجه یان
به رزتر و پایه به رزترن له وانی دیکه، جا خوی پەروردگار دده رموئ
نه و دینه ی که بزم داناون ﴿مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا
وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى﴾ دده رموئ: نه و به رنامه یه ی بزم
داناون هه مان به رنامه یه - له هیله گشتیه کانی و له بنه رته
سهره کیه کانیدا - هه مان دین و به رنامه یه که بزم (نوح و ابراهیم و
موسی و عیسی) نیردراوه واته نه و پینج پیغه مبهره پایه به رزه
(عليهم الصلاة والسلام) به به رپا کردنی یه ک دین موکه لله ف کراون
که نه ویش دینی خوی پەروردگار وه له پیغه مبهریکه و بزم
پیغه مبهریکی دیکه و له قوناغیکه وه بزم قوناغیکی دیکه ته نها له
ته فاصیل و جوزئیاتیدا گوزراوه نه گهرنا له بنچینه و بنه رته کانیدا
یه ک بووه دینی خوی پەروردگار یه که وه ک دده رموئ: ﴿إِنَّ الدِّينَ
عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ (آل عمران ۱۹)

دین له لای خوا ته نیا ئیسلامه، واته (دین) ټک که له لای خوا
 په وایه ته نیا ئیسلامه، واته: (دین) ټک که خوا بڼ هه موو
 پیغه مبه رانی ناردوه (عليهم الصلاة والسلام) ته نیا ئیسلامه،
 ئیسلام و به چه مک و واته حه قیقی و زمانه وانیه که ی نه ک به
 مه فهو مه عور فیه که ی که ئیسلام به مه فهو می عور فی بریتیه
 له و شه ریه ته ی که بڼ محمد ﷺ پیغه مبه ری کو تایی نیردراوه، جا
 بڼیه من ثم سه رباسه م هه لبرارد چونکه نه نجای و به ره می هه ر
 کارو جمو جۆلنکی په سه نی ئیسلامی نه ویه که دینی خوا به رپا
 بکات: (أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ ...) هه موو پیغه مبه ران هاتون که دین
 به رپا بکه ن، دین بڼیه هاتو ه ثیقامه بکری خوی په روه ردگار که
 باسی نو یژ ده کات، ده فرموی (أَقِيمُوا الصَّلَاةَ) نو یژ به رپا بکه ن واته
 به و شیوه یی که خوا فره زی کرده به رپای بکه ن، چونکه به رپا کردن
 نه ویه که بوون و وجود ټک به و شته بیه خشی که تیدا داوا کراوه وه
 به و شیوه یی جی به جی بکه ی که فرمانی پی کراوه، ده گو تر ی (أَقَامَ
 الْبُنْيَانِ) واته: دیواره کانی راست کردن به و بینایه که ی ته و او کرد،
 ئیقامه ی هه ر شت ټک بریتیه له جی به جی کردن ی نه و شته به ته و او ی،
 جا خوی کار به جی ده فرموی: (أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ ...) واته: دین به رپا
 بکه ن، نایا دین چۆن به رپا ده بی؟! دیاره له نه نجای ټیش بڼ کردن داو
 له نه نجای کار بڼ کردن و خه م لی خواردندا، جا من باسی دوو
 شاده ماری وه دوو پایه ی بنه رته ی به رپا کردن دینتان بڼ ده که م، دین

چۆن بەرپا دەبێ؟! بە دوو شتان یە کەم: هەبوونی کۆمەڵێکی
پێشەنگ، کۆمەڵە خەڵکێک کە ڕێگە بشکێنن و بێنە سەر قافلە،
بێنە ڕێ پێشاندەر، بێنە چاوساغ بۆ دەورووبەرو کۆمەڵگایان. دووهم:
هەبوونی بنکە یەکی جەماوەری، چونکە دەبێ وێرای ئەوەی خەڵکێک
دەبن ڕێگە دەشکێنن و دەبنە پێشەنگ سەر قافلە، دەبنە چاوساغ و
خەڵک فێری دینداری دەکەن، خەڵک فێری خواپەرستی دەکەن، بە
زمانی کردارو حال پێش زمانی وتارو مەقال، بە جۆرێک هەر کەسێک
تەماشایان بکات و لێیان ورد بێتەوە، دینداری و مسوڵمانەتی و
بەندایەتی بۆ خوا دەبینێ لێ هەڵسوکهتیا نەدا، هەڵسوکهوتی
تاکیی یان خێزانی یان کۆمەڵایەتی یان، ئینجا وێرای ئەوە دەبێ
بنکە یەکی جەماوەریش هەبێ کە بە تەئکید بنکە یەکی جەماوەری
یاخود رایەکی گشتیش، خەڵک لە گەڵ دابوونی کیش و ئەوە کە ئەو
کۆمەڵە بتوانێ تەوژمێک دروست بکات، ئەویش هەر بەرھەمی
کارو چالاکی و کردو کۆششی ئەو کۆمەڵە یە کە دەبنە پێشەنگ، جا
من باسی ئەوە دەکەم کە کۆمەڵێکی ئیسلامیی چۆن دەبن بە
پێشەنگ، ئەو ھۆکارانە چێن کە دەبێ لێ خۆیان یان دا بیان ھێننە
دی بۆ ئەوەی بێن بە پێشەنگ، بێن بە سەر قافلە، ئەو لە لایەک، وە
پاشان ئەو ھۆکارانەش چێن کە دەتوانین بە ھۆیانەو بنکە یەکی
جەماوەری دروست بکەن، بنکە یەکی جەماوەری بنیات بنێت؟! چونکە
ئێمە ئەگەر تەماشای سیرە و ژيانی پێغەمبەر بکەین (صلەت و

سهلامی خوای له سهر بئ)؛ دیاره نهووی گوتم شتیکی واقعی و
 عهقلی یه وهر شتیک واقعی و عهقلی بوو نه گهر به لگه ی
 شه رعیشی له سهر نه هیښه وه زیانی نیه، چونکه ههر شتیک که
 واقعی بوو له واقعدا هه بوو، وه عهقل پیوستی کرد، پیوستی به
 به لگه ی شه رعی ناکات، بو نمونه: نه گهر بلین: ده بئ ټینسان به چار
 ببینی، به گوئ بیستی، نه و شتیکی عهقلی واقعی یه و
 پیوستی به به لگه ی شه رعی ناکات، به لام ویرای نه وهش ټیمه
 نه گهر ته ماشای سپړو ژیانی پیغمبر بکه ین (علیه الصلاة
 والسلام) چی ده بینن؟!

سهره تا هه ولئ داوه پیښه نگیك، كومه لیک که دهنه پیښه ننگ و
 سهر قافله په روږده بکات و بڅملینن و ناماده بکات، پاشان خه می
 خواردوه و مشووری خواردوه له په یدا کردنی بنکته یه کی جه ماوهری،
 پیغمبر ﷺ سیزده سالان که له مه ککه خه ریکی کاری
 ئیسلامی بوو ناماڅی نه وه بوو که كومه لیک په یدا بکات بښه
 پیښه ننگ، پاشان له سالی (۱۰-۱۱) دهیم و یازدهیمه مه وه دواي
 نهووی له مه ککه گه یشته بن به ست و زانی که كومه لگای مه ککه،
 خه لکی مه ککه به که لکی نه وه نایه ن کیان و قهواره یه کی ئیسلامی
 یان له نیودا جار بدرئ و رابگه یه ندرئ وه ناماده یی نه وه یان نیه که
 ده ولته و کیانیکی ئیسلامی له ویدا فراهه م بیت و بره خسی،
 پیغمبر (علیه الصلاة والسلام) که وته پیری نه وه که له شوینیکی

دیکه بنکه‌ی جه‌ماوه‌ریی بۆ خۆی دروست بکا، ئەوە بوو که سه‌ره‌نجام
 دواى هه‌ول و تیکۆشانیکى زۆرى پێى به‌ یه‌شیری یه‌کان که‌وت، وه
 نوینه‌رانى (ئه‌وس و خه‌زه‌رج) به‌ سێ قۆناغان زه‌مینه‌ی دروستکردنى
 بنکه‌ی جه‌ماوه‌ریی یان له‌ (یثرب) بۆ ره‌خساند، قۆناغى یه‌که‌م که‌ له
 سالى یازده‌مى کۆچى دابوو ته‌نیا وه‌کو یه‌که‌تر ناسین و به‌ یه‌که‌تر ناشنا
 بوون بوو له‌ گه‌ڵ شه‌ش که‌س له‌ تیره‌ی (خه‌زه‌رج). له‌ قۆناغى دووهم دا
 ئەوه‌بوو که‌ له‌ سالى دوازده‌یه‌م دا په‌یمانى یه‌که‌مى عه‌قه‌به‌ به‌سترا،
 وه‌ قۆناغى سێیه‌م له‌ سالى سێزده‌یه‌م دا بوو که‌ په‌یمانى دووه‌مى
 عه‌قه‌به‌ به‌سترا وه‌ بنکه‌ی جه‌ماوه‌ریی بۆ پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة
 والسلام) له‌ یه‌ثرب – که‌ دواى ناوى گۆردار بۆ مه‌دینه – په‌یدا
 بوو به‌ به‌لگه‌ی ئەوه‌ که‌ (ابن هشام) له‌ سیره‌که‌ی خۆیدا وه‌ باقى
 میژوونوسان له‌و باره‌وه‌ گوتویه‌نه‌: (لم يبق دار من دور الأنصار الا
 وَ دخله الإسلام) واته‌: هیچ گه‌ره‌کێک له‌ هێ ئەنصارى یه‌کان واته‌ له
 خه‌لکى یه‌ثرب – نه‌ما مه‌گه‌ر ئیسلامى چووه‌ نێو و ئیسلامى
 تێدا بلاو بۆوه‌، که‌واته‌ له‌وى بنکه‌ی جه‌ماوه‌ریی دروست بوو، جا
 پێغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) ئەو پێشه‌نگه‌ ئیسلامى یه‌ی که‌
 له‌ مه‌که‌که‌ په‌روه‌رده‌ی کردبوون له‌ گه‌ڵ ئەو بنکه‌ جه‌ماوه‌رییه‌ی که‌ له
 (یه‌ثرب) ره‌خسابوو و خه‌ملی بوو، له‌ یه‌ک دان و پێکه‌وه‌ی ئاوتیه‌
 کردن، دواى ئەوه‌ی که‌ مۆله‌تى دا هاوه‌لانى به‌ریزی کۆچیان کردو
 پاشان بۆ خۆشى به‌ دواياندا کۆچى کرد، وه‌ سه‌ره‌نجام ئەو پێشه‌نگ و

بنکه جه ماوهرییه بوونه کۆمه لگایه کی ئیسلامیی و له هه ناوی نهو
 کۆمه لگا ئیسلامیییه ش کیان و دهوله تیکی ئیسلامی له دایک بوو،
 دیاره هه ر کاتیکی دیکه ش وه له هه ر شوینیکی دیکه ش دا برایانی
 خوشه ویستم! بویستری کاری ئیسلامی به ئه نجام بگات، دیاره
 ئه نجامی کۆتایی وه کو به ره ه می دونیایی ئه گه ر نا کاری ئینسانی
 مسو لمان هه میشه هه ر به ئه نجام گه یشتوو یه مادام بز خوا کاری
 کردبی ئه گه ر یه ک هه نگاوی نابی به ره و خوا به پیی ئه و نیه ته ی
 خوی خوی پهره ردگار کاره که ی به ئه نجام گه یانده و ئه جرو پا داشتی
 ده داته وه، وه ک خوی (عزوجل) فهرمو یه تی ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
 الْمُحْسِنِينَ﴾ (التوبه - ۱۲۰) به لام وه کو ئه نجامی دونیایی- کاری
 ئیسلامی پیویستی به دوو پایه هه یه، یه که م: کۆمه لکی
 پیشه نگ . دووهم: بنکه یه کی جه ماوهرییه.

ته وهره یه کهم :

چۆنیه تی بوونه پیشهنگ

لایه نیکی ئیسلامی له کوردستان و عێراق، له ههر شوینیکی
دیکه دا، چۆن ده توانی بیته پیشهنگ؟!
دیاره کۆمه لێک هۆکار هه ن به لām من هه وتیانم لێ
هه لێژاردون:

۱- هه زمکردنی ئیمان و عه قیده ی راست و دروست:

یه که مین هۆکاری په یدابوون و په روه رده بوونی کۆمه لێکی
پیشهنگ و سه رقافله، بهر له هه موو شتیکی بریتییه له (هه زم
کردنی ئیمان و عه قیده ی راست و دروست)، که ئه ویش له
جیهانبینی و تیروانی نیکی راست و دروست په یدا ده بی، ئه گه ر
ته ماشای سیره ی پیغه مبهری خوا ﷺ وه ئه و قورئانه بکه یین، که
پیغه مبهری خوا (عليه الصلاة والسلام) و هاوه لانی به ریزی نه و
پیشهنگه ی که له مه ککه په روه رده ی کردن و تی گه یاندن و
پی گه یاندن، ته ماشا ده که یین هه مووی له ده وری سی ته وهره
ده سووړیت:

تهوهری یه گهم: له خه لک گه یاندنی تهوه که خوا (جلّ شأنه) تاکه
له به دیهینه رایه تیدا، له په روه رد گاریتیدا، له خاوه ن داریتیدا،
له مشوور خوړیتیدا، له په رستراویتیدا، له ناوه کانی و له
سیفاته کانی دا، واته: خوا به یه کگرتن (التوحید). جا دیاره
تهوه کاتیک وه کو حاله تی فیکریی وهرده گیرئ شتیکه، به لام
وه ختیك وه کو حاله تی دهروونی وهرده گیرئ و هه زم ده کړئ و
نیستیعب ده کړئ و ته فاعولی له گه ل دا ده کړئ شتیکی
دیکه یه، چونکه زور کهس ده زانی خوا یه که (جلّ شأنه) زور
کهس ده زانی، بیجگه له خوا هیچ به دیهینه رو هیچ په روه رد گارو
هیچ خاوه نی دیکه بۆ بوونه وهره کائینات نیه، به لام نه گه ر
ته ماشای ژیانی بکه ی وای تیدا نابینی، بۆیه ده بی تهو زانینه
بی بی به توانین و حالئ بوونه که بی به حال و له می شکوه
بیته نیو دل و دهروون، پیغه مبه ر (عليه الصلاة والسلام)
گرنگی و گه وره یی کاره که ی له وه دا بووه که وه کو فیله سووفیک
نه چوه ته نیا خه لک له راستی یه کان تی بگه یه نی، نه چوه
ته نها خوا به خه لک بناسی نی به لکو هاتوه له سر ته وه ش
په روه ده یان بکات و پیان بگه یه نی، ئیشه که ی پیغه مبه ر
(عليه الصلاة والسلام) ته نیا تی گه یاندن نه بووه به لکو
پئ گه یاندنیش بووه، جا ئیمان و عه قیده ی راست و دروست

یه کهم هوکارو یه کهم ههنگای پی گه یشتن و دروستبوونی
 پیشه‌نگیکه که بتوانن کۆمه‌لگای خو یان بگوژن بهو شیویه
 بیگوژن و بهو ئاراسته‌یه‌دا بیگوژن که شهریه‌تی خوادیه‌وی و
 خوا پی‌ی خوشه‌ پروی پی له قیبله‌ی خوا بکه‌ن پروی پی له
 په‌زامه‌ندی خوا بکه‌ن، به‌ئێ یه‌که‌مین هه‌نگای دروست بوونی
 پیشه‌نگیک له‌ بوا‌ری کاری ئیسلامی دا بریتیه‌ له‌ وه‌رگرتن
 و هه‌زمکردنی ئیمان و عه‌قیده‌ی راست و دروست نه‌و ئیمان و
 عه‌قیده‌یه‌ که‌ خوا به‌ یه‌که‌گرتن (التوحید) وه‌ک کاکله‌و
 جه‌وه‌ره‌که‌یه‌تی.

ته‌وه‌ری دووهم: که‌ بریتیه‌ له‌ برپا بوون به‌ پیغه‌مبه‌رایه‌تی
 (النبوه‌) چونکه‌ ئینسان ناتوانی له‌م ژیا‌نه‌ دنیا‌یه‌دا
 ژیا‌نیک‌ی راست و دروست به‌ریتیه‌ سه‌ر وه‌ ژیا‌نی خو‌ی رێک
 بجات به‌بێ رۆشنا‌یی وه‌حی و هیدایه‌تی خوا‌ی په‌روه‌ردگار و
 به‌بێ ده‌ست‌گرتنی خوا‌ی به‌خشه‌ر. به‌ئێ برپا‌بوون به‌
 پیغه‌مبه‌رایه‌تی، واته‌: برپا بوون به‌ وه‌حی خوا (عزوجل) وه‌
 برپا بوون به‌وه‌ که‌ به‌بێ په‌یام و به‌رنامه‌ی خوا ئینسان ناتوانی
 ژیا‌نیک‌ی هه‌بێ، که‌ جیگه‌ی په‌زامه‌ندی خوا بی.

ته‌وه‌ری سێ‌یه‌م: که‌ بریتیه‌ له‌ ئیمان به‌ پۆژی دوا‌یی، به‌
 لێ‌پرسینه‌وه‌، به‌ سزاو پا‌داشت، به‌ به‌هه‌شت و دۆزه‌خ.

به لئی به پِژان !

به ردی بناغهی کاری ئیسلامیی بریتیه له پسقاندن و چه سپاندنی ئیمان و عه قیدهی ئیسلامیی له عه قل و دلی که ساینکی هه لئارده دا، شایانی باسیشه که هه رسیک پایه ی: خوا به یه کگرتن و پیغه مبه رایه تی و روژی دوا یی، پایه و پیکهینه ره کانی دیکه ی ئیمان و عه قیدهش ده گر نه نیوخویان .

۲- عیبادت و ته قوا و ته زکیه :

هوکاری دووهم بو خه ملین و په یدابوونی کۆمه لئکی پی شه نگ بریتیه له : (عیبادت و ته قوا و ته زکیه)، دیاره ئه م سئیه ش هه ر سیکیان پیکه وه په یوه ستن جا عیبادت راسته وخو په یوه ندی به ئیمان وه هه یه وه هه ر که سیک به راستی ئیمانی به خوا بیته بو خوا عابید ده بی، که سیکیش بو خوا عابید بوو پارێزکار (مته قی) ده بی، که سیکیش ئه هلی ته قوا بوو نه فسی پاک و چاک (مزکاة) ده بی . ئه م سئیه یانه هه مو یان تیک هه لکیشن.

هاوه لانی به پِژی پیغه مبه ر (عليه الصلاة والسلام) خوا لی یان رازی بی که ئیمه هه می شه ده بی ئه وان بکهینه سه ره مشق وه نمونه به وان بیینه وه چونکه خوا ی په روه ردگار له قورئانی دا به هیچ که سی نه فه رموه لی یان رازیم وه ئه وانیش له خۆم رازی ده که م له دوا ی پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) جگه له

هاوه لانی به ریزی پیغه مبه ر (علیه الصلاة والسلام) وهك
 فهرموویه تی: ﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ
 وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾ (التوبة ۱۰۰)
 دیاره هاوه لانی هدر له کام پیغه مبه رانی دیکه ش هه روا بوون،
 که واته: دیاره شیوهی دینداری کردن و مسوولمانه تی کردن و
 به ندایه تی بو خوا کردنی نهو هاوه له به ریزانه لای خوا په سند
 بووه و جینگای ره زامه ندی بووه، جا نایا نه وانه چوون بوون؟ دواي
 نهوهی که نیمان و عه قیده له دل و دهروونیاندا دامه زراوه، پیشنی
 میشکیانی پی روشن بوته وهو دواي دلایانی پی تاوه دان بوته وه،
 ته ماشا ده که بین دواي نهوه یه کسه ر دهست یان کرده به
 به ندایه تی کردن بو خوا به هه موو شیوه کانی به ندایه تی پله پله،
 چونکه نهو کاته پیغه مبه ر (علیه الصلاة والسلام) پله پله و
 هیدی هیدی نه رکه کانی شه ریه تی بو دابه زیون به لام نیستا وهك
 نهو کاتی نیهو نیتمه به هه موو نهوهی پیغه مبه ر (علیه الصلاة
 والسلام) له خواوه بوئی هاتوه به پیی توانامان موکه لله فین نه گهر
 نا نهوان وهك عیبادت له سه ره تاوه به یانیان دوو ركات و نیواران
 دوو ركات نویژیان له سه ر پیویست بووه، وه مانگی سی رۆژوو،
 دیاره حج و زه کات و نهوانه یان له سه ر پیویست نه بووه، به لام مال
 به خشین یان به گشتی له سه ر پیویست بووه، به بی دیاری کردنی
 نه ندازهو شیوه نه وانه، مه به ستم نهوه یه که به ندایه تی کردن بو

خوا چ به بدهن چ به مال چ له پروی مه عنه ویی چ له پروی ماددی و جهستیی به واتای فراوانی عیبادهت، به لام به مه فهورمه باوه که ی چونکه چه مک و واتای راسته قینه ی عیبادهت هه موو جموجول و چالاکیه کانی ئینسان ده گریته وه، جا ئیمه لیڤدها نه و چه مکه باوه ی عیبادهت مان مه بهسته، واته نه و جوړه خوا په رستی یانه ی که ئینسان وه ک په یوهندی نیوان خو ی و خوا (عزوجل) نه نجامیان ددهات و به ندایه تی خو ییان بو خوا تیدا به رجهسته ده کات، چونکه ئینسان به نده (عبد) یه و، خوی په روه رد گاریش په رستراو (اله) ه، جا له عیبادهت وه پاریزکاری (تقوی) په یدا ده بی، خوی په روه رد گار ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ (البقرة - ۲۱) نه ی خه لکینه! به ندایه تی بو نه و خوایه تان بکه ن که ئیوه ی دروست کرده وه نه وانی پیش ئیوهش بو نه ووه ی ته قو اتان په یدا بی، که واته: له نه نجامی عیبادهت دا ته قوا په یدا ده بی، وه له نه نجامی ته قواش دا ته زکیه په یدا ده بی، چونکه خوی به رز و مه زن فرمویه تی: ﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا﴾ (۷) فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا (۸) قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا (۹) وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (۱۰)﴾ (الشمس) واته: سه رفراز بووه نه و که سه ی نه و ته قوایه ی که خوا له دهروونی دا دایناره گه شه ی پی ددهات و فراژوی ده کات و سه ره نجام نه فسی خو ی په روه رده ده کات و زیادی ده کات وه به دبه خت و

په شيمان و زيانباره نهو كه سهى كه د پرونى خوۍ د شاريتاره وه
 بن چلك و كه مړه گوناوانى ده خات، واته لايه نى خراپه كارى
 (فجور) كه گه شه پى د دات و لايه نى ته قوار چاكه كارى
 د شاريتاره، كه واته: راسته له نه غامى ته قوادا ته زكيه پيدا
 ده بى و نهو سى يانه هموويان تيك ه لكيشن و نه گهر ئينسان
 ئيمانى هه بوو عيباده تى ده بى نه گهر عيباده تى بوو ته قواى ده بى،
 نه گهر ته قواش هه بوو نه فس ته زكيه ده بى، ئينجا نايان (ته زكيه)
 بوون يانى چى؟ يانى: نه فست پاك و چاك ده بى، پاك ده بى ته وه
 شتانه ي كه خوا پى ناخوشن و لىيان بزار ده كرى و له بىژينگ
 د دوى پالفتنه ده بى، وه دوش رازيندرتته وه بهو سيفه ت و
 خه سله تانه ي كه خوا پى خوشن، به لى (تزيكه) يانى: پاك
 بوون و چاك بوون، پاك بى و خوت دوور بگرى له وه ي كه خوا پى
 ناخوشه، خوشت برازينتته وه خوشت چاك بكه ي بهو شيوه ي كه
 خواى كار به جى پى خوشه.

۳- ناكارى بهرز و رهوشتى جوان:

سى يم له هوكاره كانى بوونه پيشه ننگ برى تيه له ناكارى بهرزو
 رهوشتى جوان، ناكارى بهرزو رهوشتى جوان كه په يوه ندى به نيوان
 خومان و خه لكه وه هه يه، دياره نه وىش ديسان بهر هه مى ئيمان و
 عيباده ته و كه سيك به راستى ئيمانى هه بى و عابيد بى بو خوا به

ته ئكيد رهوشتيشى بهرزو جوان ده بئى، بۆيه پيغه مبهري (عليه الصلاة والسلام) ده فرموى: ((أثْقَلُ مَا فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُسْنُ الْخُلُقِ)) رواه الترمذي وأحمد

واته: قورسترين شت له تهرازووى بهندهى بروداردا له روژى دوايى دا رهوشتى بهرزو جوانه، بۆچى؟! چونكه له راستيدا براياني خو شه ويستم خوو رهوشتى بهرزو جوان به مهفهوومى فراوانى خوو و رهوشت ميوه و بهرهمى ئيمان و عيبادت و تهقواو تهزكيه يه و له نهجامى هه مووى دا ئينجا ئينسان خوو و رهوشتى بهرزو جوان ده بئى، خواي زاناو توانا كه مهدهى پيغه مبهري خاتهم ﷺ دهكات ده فرموى: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ (القلم ٤) واته: بيگومان تو له سهر رهوشتيكي بهرزو مهزنى، وه نه وهش دهكات به لگه له سهر نه وهى كه (محمد) پيغه مبهري خوايه (عليه الصلاة والسلام) چونكه پيشى تۆمهتى كافره كان باس دهكاو ده فرموى: ﴿ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ (١) مَا أَنْتَ بِمَجْنُونٍ (٢) وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ (٣) وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ (٤)﴾ (القلم) واته: نوون سويند به قه له و به وهى دهينووسن، تو سويند به نيعمهتى خوا (يان نه تو به هوئ نيعمهتى خواوه كه پيغه مبهرايهتى وه حى يه) تو شيئت نى (وهك كافره كان تۆمهتت بو هه لده به ستن) وه تو پاداشتيكى نه براوت هه يه، دوايى وهك به لگه هيئانه وه له سهر نه وه كه (محمد) شيئت نيه و پيغه مبهري خوايه ده فرموى:

﴿إِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ وه به راستی تو رهوشتیکی بهرزو
سه زات ههیه، جا تایا که ی ئینسان ده توانی رهوشتیکی بهرزو
مه زنی هه بی؟! دیاره کاتیک که ئیمانیک مه حکمه می هه بی و
عیباده تیکی ساغ و بی خلتی هه بی و ته قوایه کی باشی هه بی و
نه فسی ته زکیه بو بی، نه و جار رهوشتی بهرزو جوان ده بی، جا نه وه
زور شتی لی وهرده گیری، ئیمه جاری را ههیه تاقه تمان به خۆمان
ناشکی بۆ وینه به سهر زمانی خۆماندا زال ناین که وه عده خیلان
نه که بین، درۆی پی نه که بین، دور زمانی پی نه که بین، غه یبه تی پی
نه که بین، یان به سهر دلی خۆماندا زال ناین که گومانی خراپ و
(سوء الظن) ی تیدا نه بی، حه سه دی تیدا نه بی، بوغزو کینه ی
به رامهر به مسولمانان تیدا نه بی، خۆبه زلگری تیدا نه بی، یان
به سهر چاری خۆماندا زال ناین که روانینی حه رامی پی نه که بین،
یا به سهر گویدا که بۆ غه یبه ت و قسه ی خراپ رای نه دیرین، وه
ههروه ها، جا بۆ نه وانه هه موویان ده بی بگه پینه وه تا کو له خو
چاک کرده که ماندا تووشی فه شهل نه بین - ده بی بگه پینه وه بۆ
پیشی، وه ختیک به سهر چاوتدا، به سهر دلّتا، به سهر زمانتا،
به سهر زهینتا، به سهر گویتدا، به سهر نه ندامه ناشکراو
په نهانه کانتدا، زال ده بی، که خاوه نی نه و شتانه ی پیشه وه بی،
نه گهر ته قوات هه بی ته زکیه ت ده بی، وه ههر کات نه فست
ته زکیه بو رهوشتت بهرزو جوان ده بی، کاتیکیش ته قوات ده بی
عیباده ت هه بی، وه کاتیکیش عیباده ت ده بی که ئیمان و

عه قیدهیه کی باشت هه بی و له ویوه ده بی ده ست پی بکه یین، بویه زۆر شتیکی هه له یه ئیمه چاوه روانی یه کمان له خۆمان هه بی- بو نمونه له پروی عیباده ته وه ئازا بین- به بی ئه وهی که ئیمان و عه قیدهیه کی باشمان هه بی، جاری وایه ئینسان هه رچهند ده کا خوی پی رانایی له سه ر شه ونو یژ یان له سه ر رۆژووی سوننه ت یان له سه ر قورئان خویندن، یان له سه ر هه ندیک زیکرو ویرد ته مبه لی ده کات و به ده نی بوی هه ئناسو ری، جا له و کاته دا ده بی چار به ئیمانه که ی دا بگێژ پته وه، ئه گه ر له عیباده ت سست بووی بزانه خه له ل له ئیمان تدا هیه، وه ئه گه ر ته قواو ته زکیه ت وه پپو یست نه بوو بزانه خه له ل له عیباده تدا هیه، هه ر کات ره وشتت وه پپو یست نه بوو، دیاره خه له ل له و شتانه ی پیشه وه دایه و ده بی له پیشه وه به چاکی بیهینی جا ئه گه ر بناغه که ت ته واو بوو دیواره که شت ده گونجی که ریک و راست ده ربچی.

٤- زانیاری و شاره زایی هه بوون به ئیسلام و ئه و واقیعه ی که تییدا ده ژین:

هوکاریکی دیکه ی چواره م: که ئیمه وا لیده کات بیینه پیشه نگ و بیینه سه ر قافله بو خه لک ئه وه یه که (زانیاری و شاره زایی) مان هه بی، دیاره ده گونجی زانیاری و شاره زایی پیش ئه وانی دیکه ش بکه وی به لام به هه ر حال لیره دا ئاوامان داناوه، وه مه به ستم له زانیاری و شاره زایی دوو شته، یه که م: له دینی خوا دا

زانیاری مان هه‌بێ، دووهم: له‌و واقیعه‌دا که تییدا ده‌ژین شاره‌زایی مان هه‌بێ، چونکه‌ خوای په‌روه‌ردگار به‌ دوو سیف‌ه‌ت خۆی مه‌دح ده‌کات، که دیاره‌ له‌ یه‌ک جی‌ان، ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (لقمان ۳۴)، ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا﴾ (النساء ۳۵)، علیم: واته‌ زانی‌یه‌ به‌ شته‌کان، خبیر: واته‌ شاره‌زایه‌ به‌ شه‌خسه‌کان، چونکه‌، (خبرة) بریتیه‌ له‌ شاره‌زایی به‌ که‌سه‌کان (أشخاص)، به‌لام (علم) بریتیه‌ له‌ زانیاری ده‌رباره‌ی شته‌کان (الأشیاء)، ئیمه‌ پتویسته‌ ده‌رباره‌ی ئیسلام زانا بین، چونکه‌ کاتی‌ک ده‌توانین بی‌ینه‌ پێشه‌نگ بو‌ خه‌لك، که‌ ئه‌و دینه‌ی خه‌لكی بو‌ بانگ ده‌که‌ین لێ‌ی شاره‌زا بین، وه‌ کاتی‌کیش ده‌توانین له‌و کۆمه‌لگا‌و ده‌ورو به‌ده‌دا کاری راست و دروست بکه‌ین، که‌ پێ‌ی ناشنا بین پێ‌ی شاره‌زا بین، زۆر جار برایانی خۆشه‌ویستم ته‌ماشای ده‌که‌ی مسو‌لمانێک زانیاری هه‌یه‌ ده‌رباره‌ی ئیسلام، ئایه‌تی له‌به‌رن و فه‌رمایشتی پێغه‌مبه‌ری ﷺ له‌به‌رن، به‌لام شاره‌زا نیه‌ به‌و واقیعه‌ی که‌ تییدا ده‌ژی، بۆ‌یه‌ ده‌بینین ئیشه‌که‌ی نا‌رێک ده‌رده‌چێ، به‌لکو‌ جاری وا هه‌یه‌ قسه‌یه‌ک ده‌کات و ئیشه‌یک ده‌کات زه‌ره‌ری له‌ قازانجی زیاتره‌، له‌به‌رئه‌وه‌ نا که‌ له‌ ئیسلام دا زانیاری نیه‌، به‌لکو‌ له‌به‌رئه‌وه‌ که‌ ده‌رباره‌ی ئه‌و واقیعه‌ که‌ تییدا ده‌ژی شاره‌زا نیه‌و (خبرة)ی نیه‌!

۵- هه‌بوونی نه‌خشه بۆ ئیش و کار :

هۆکاری پێنجهم: ئه‌وه‌یه که ئیمه (ده‌بی هه‌میشه نه‌خشه‌مان هه‌بی بۆ ئیش و کارمان) چونکه نه‌گه‌ر بمانه‌وێت له واقیعیك دا کار بکه‌ین و ئامانجێك به‌یینه دی به ته‌ئکید به‌بی نه‌خشه بۆمان ناکریت، وه نه‌گه‌ر ته‌ماشای ژیا‌نی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بکه‌ین ئایا به بی نه‌خشه کاری کردوه؟! به ته‌ئکید نه‌خیر، ته‌ماشای ده‌که‌ین ئه‌و کاته که خه‌ریکی هه‌ول‌دان بووه بۆ ئه‌وه‌ی که شاری مه‌که‌که جی به‌یلتی و پێگه‌یه‌کی دیکه بۆ کاری خۆی دروست بکات و بنکه‌یه‌کی جه‌ما‌وه‌ریی بۆ بانگه‌وازه‌که‌ی خۆی دروست بکات، له‌گه‌ڵ سه‌رۆک و عه‌شیره‌ته‌کان دا که قسه‌ی کردوه چۆنی قسه‌ کردوه؟! فه‌رموو‌یه‌تی: ((مَنْ يُؤْنِسِي مَنْ يُنْصَرِنِي حَتَّى أُبْلَغَ عَنْ رَبِّي)) کۆ په‌نام ده‌دات کۆ پشتم ده‌گرێ تا‌کو دینی خوا را‌بگه‌یه‌نم؟! جا جاری وا هه‌بووه یه‌کیك له‌و سه‌رۆک عه‌شیره‌تانه که پیغه‌مبه‌ر (عليه الصلاة والسلام) داوای لێ‌کردوون په‌نا‌ی بدن و هه‌رکاری بکه‌ن و پش‌تی بگرن پێ‌یان گو‌توه: باشه بانگه‌واز بۆچی ده‌که‌ی؟! جا که تێ‌ی گه‌یان‌دوون جاری وا بووه هه‌ر له ئه‌وه‌ئه‌وه‌ رێک نه‌که‌وتوون، جایی‌واش بووه گو‌توو‌یا‌نه، وه‌لا‌شته‌کانت زۆر باشن به‌لام وه‌ره‌ با سه‌ودار مامه‌له‌ی تێ‌دا بکه‌ین: ئایا له‌ دا‌وی خۆت ئه‌و کاره به ده‌ست کێوه ده‌بی‌ت وه‌ره نه‌گه‌ر بۆمان مۆر ده‌که‌ی و ده‌سه‌لێنی که

له دواى تۆ دهستلآت بۆ ئيمه بى، بۆ عهشيرهتى ئيمه بى ئهوه
 باشه ئامادهين، بهلام پيغه مبهري ﷺ فهرموويه تى نهخير ناتوانم ئهوه
 به ئينه تان پى بدهم، چونكه ئهوه عايدي خوايه و به دهست من نيه
 كه بتاندهمى يان نه تاندهمى، بۆچى وای فهرمووه؟! چونكه به
 نهخشه كارى كرده و دوورين بووه له گهڵ خۆى و له گهڵ خوا
 له گهڵ خهلك دا راست بووه ناگوڤى ئيستا شتيك به خهلكى
 بلى سبهينى شتيكى ديكه يان پى بلى، ناگوڤى ئيستا بلى
 باشه زۆر چاكه له دواى خۆم ئيه سه ره رشتى ئه و كاره بكن هه
 بۆ ئه وهى مه دارى ئيستات ساز بكه و ده ره ست نه بى به يانى چى
 روو ده دات!

بۆيه پيغه مبهري خوا ﷺ هه ره له سه ره تاوه فهرموويه تى: ئه وه
 هى من نيه هه تا بيدم به ئيه به لكو هى خوايه، هى خوايه به و
 مانايه ي كه به پى شه رعى خوا دوايى به رپرس و سه ره رشتى
 ئه و كاره ديارى ده كريت و مسولمانان به راوئى ئىو خويان كه
 شه رعى خوا فهرمانى پى كرده ئه و ئه رك و به رپرس يارى يه به
 كه سى شايسته ي خۆى ده سپيرن!

كه واته پيغه مبهري (عليه الصلاة والسلام) هه ره له سه ره تاوه به
 به رچاو روونى و به نهخشه وه كارى كرده و له سه ر پلان و نهخشه
 كارى كرده و ئه وه نه بووه كه هه ره له خۆ وه مل لينى، جا ئيمه ش
 ده بى وابين چونكه ئه م ژيانه دنيايى يه جيگاي تيدا به رپوه چوونى

هۆیه کان (أسباب)ه و هیچ ئامانجێک به بێ هۆکار و وهسیلهی تایبهتی خۆی نایهتهدی! ئهوهتا خوای کاربهجی (تبارک وتعالی) که باسی بهسهرهاتی (ذو القرنین) دهکات که یهکیکه لهو عهبدانهی که خوای پهروهردگار له مهقامی مهدهح و پهسهندی دهبرپێدا باسی دهکات دهفرموی ﴿إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآفَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا﴾ (الکھف ۸۴) واته: ئیمه پێی ئهومان چهسپاند بوو له زهویدا و دهسهلات مان پێ دابوو، چون؟! ﴿وَآفَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا﴾ (الکھف ۸۴) بۆ ههرشتیک بۆ هینانهدی ههر ئامانجێک ئیمه هۆکارمان بۆ رهخساندبوون له رێی سروشتی و ئاسایی یهوه بۆ شتهکان دهچوو، به گوێرهی یاساکان (سنن)ی خوا (عزوجل) بهرهو ئامانجهکان ههنگاوی دهنا.

کهواته: ئیمهش له بواری کاروچالاکی ئیسلامیمان و ههر کاریکی دیکهش دا، دهبی وایین و ههموو شتی کهمان به نهخشه بێ، که بهراستی زۆر جارمان کاری ئیسلامیی ئهه و لایهنهی ناتهواوو کرچ و کاله و تهگهر سهرنج بدهین به زۆری ههروا بووه به تایبهتی له سالانی رابردوودا چ له کوردستان و عێراق له شوینهکانی دیکهش دا کاری ئیسلامیی به زۆری کاردانهوه بووه، ئیمه ههر له شوینی خۆمان بووین تا خه لکینک شتیکی کردوه، ئهه کاته ئیمهش له کاردانهوهدا شتیکی دیکهمان کردوه! که بێگومان ئهوه غهلهتهو کاری ئیسلامی، دهبی، (کار) بێ نهک (کاردانهوه)، تۆی ئیسلامیی

دهبى نه خشهى خۆت هەبى، بەرنامەى خۆت هەبى، ئامانجى خۆت هەبى، وه دەبى بەر نه خشهى خۆتداو به پىى ئەر بەرنامەى خۆت بەرەر ئەر ئامانجانەى خۆت هەرەكەت بکەى بچولئى، نهك خەلك بتجولئىنى و کارەكانت و جم و جۆل و چالاكى يەكانت برىتى بن له كاردانهوه بۆ كارى خەلكى دىكه!

٦- كاروبار بەرپۆهبردن به پىى هەردوو بنەماى:
 راوئىژپيكردن و گوئىگرتن و بهقسەكردن :

هۆكارى شەشەم: بۆ ئەوهى كه لايەنىكى ئىسلامى بىتتە پيشەنگ و سەرقافلە، بىتتە رىگە شكين ئەوهيه، كه (كاروبارىان لەسەر هەردوو كاپايەى راوئىژپيكردن (المشاورە) و گوئىگرتن و به قسەكردن (السمع والطاعة) بنیات بنين)، راوئىژو پرس و را پيكردننى قياده به قاعيدەو، گوئى بۆ گرتن و فرمانبەرى بۆ كردنى قاعيدە بۆ قياده، چونكه خواى كاربه جى كاروبار هەلسۆراندنى مسۆلمانانى به گشتى بهوه وهسەف كرده كه به راوئىژ: ﴿وَأْمُرْهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ﴾ (الشورى ٣٨)، هەروها فرمانيشى به پيغەمبەرى خوا ﷺ كرده، كه راوئىژ به هاوئلانى خوا لىيان راى بن، بكات: ﴿وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (آل عمران ١٥٩) دياره پيغەمبەرى خوا ﷺ ئەم

فرماندهی وهك هدر فرمانیكي ديكه‌ی خوا (عزوجل) به چاكترين شيوه جی‌به‌جی كرده، وهك يه كيك له هاوه‌لان، لهو باره‌وه گوتويه‌تی (ما كان أحد أكثر مشورة بأصحابه من رسول الله ﷺ) (رواه البخاري) واته: هيچكس هينده‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ راويژری به هاوه‌لانی نه كرده.

دياره نه‌گهر له‌سهر پیغه‌مبه‌ری خواش ﷺ پيويست بي راويژر به هاوه‌لانی بكات بۆ كاروباريان، له‌سهر غه‌یری وی پيويست تره غه‌یری وی زیاتريان پيويسته. چونكه ناشكرايه كه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له هه‌موو روويكه‌وه به تواناترو لی‌هاتوت‌تره له غه‌یری خوی! ئینجا شایانی باسیشه كه مهبه‌ست له قیاده ته‌نیا كه‌سی یه كه‌م (ئه‌میر) نیه، به‌لكو ههر كه‌سینكه كه دوو كه‌س و زیاتری له‌به‌رده‌سته له ههر بواړیكداو بۆ ههر ئیشوكاریك، ته‌نانه‌ت سی كه‌سی ری‌بواریش له سه‌فه‌ردا وهك پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فهرموویه‌تی: ((إذا خرج ثلاثة في سفر فليؤمروا أحدهم)) (رواه ابوداود)، واته: ههر كات سی كه‌س به سه‌فه‌ر چوون با یه‌كینیان بكه‌نه برا‌گه‌وره‌یان.

دياره فه‌لسه‌فه‌و حيكمه‌تی راويژكردن و راويژپيكردنیش نه‌وه‌یه كه مسولمانان له هه‌موو بواره‌كانی ژيانیان داو بۆ سه‌ره‌جم كاروباره‌كانیان كام شته پاست ترو چاك‌ترو له هه‌ق و دادو به‌رژه‌وه‌ندییه‌وه نزیک‌تره نه‌وه هه‌لب‌ترین و له هه‌له‌و په‌له‌و شتی

نارېكوپېنك و بې سهرهوبهړه دوورېن.

شاياني باسيشه كه راويژو راويژكاري له ژياني مسولمانان دا
تاييبت نيه به لايه نيك و دروانه وه وكه لايه نې سياسي، به لكو
بناغه ي كاروبار به رپوه بردن و هلسوړاندنه به گشتي و به بې
هه لاواردن (استثناء). چونكه وشه ي (أمرهم) له نايه ته كه ي
سووپرته ي (الشوري) داو وشه ي (الأمر) له نايه ته كه ي سووپرته ي
(آل عمران) دا چه مك و واتا كه يان گشتگريو فراوانه و هه موو جوړه
كاروباريك ده گريته وه.

به لې به رپيزان، مه سه له ي راويژو پرس و راويژ به يه كتر كردن
شتيكي زور ريشه يي و بنه پرته ي به له ژياني مسولماناندا له ژياني
تاكبي يان خيزاني يان كومه لايه تي يان سياسي يان نابووري
يان فدره نكي يان ... هتد داو له هه موو ناسته كان دا، به لام وكه
له سه ر قياده پيوسته پرس به ننداماني بكات و راويژيان پي
بكات و ئيستيفاده له عه قل و بوچوون و نه زمونيان بكات،
له سه ر قاعيده ش، له سه ر خه لكه كه ش پيوسته به قسه ي قياده ي
خويان بكن، جا شهرع دوو وشه ي بو نه و مه به سته به كارهي ناوون،
(السمع والطاعة) گوئ بوگرتن و فدرمانبه ري كردن، وكه
پيغه مبهري خوا ﷺ فدرمويه تي: ((على المرء المسلم السمع
والطاعة)) (متفق عليه) واته: گوئ گرتن و به قسه كردن له سه ر
باباي مسولمان پيوسته.

دیاره به قسه کردن (الطاعة) به بن گوی گرتن (السمع) نابی و گوی بو گرتن (سمع) یش نه گهر فرمانبرایی و گویرایه لئی (الطاعة) ی به درادا نه یهت، هیچ نیه.

هه لیه ته بویه ش گوی گرتن (السمع)، پیش خراوه چونکه (به قسه کردن) نه گهر تی نه گهی فرمانه که چیه و لئی حالی نه بی داخوا راسته، شهرعییه شهرعی نیه، چاکه یان خراپه، هه ره له خووه به دوا بکه وی نه وه شوینکه وتنی کویرانه یه، به که لک نایهت و له ئیسلام دا شتی وایه، به لکو له ئیسلام دا قاعیده ده بی به قسه ی قیاده بکات، به لام به بهرچاو روونی یه وه وه له سنووری شهرعدا، ته نانهت پیغه مبهری خوا (عليه الصلاة والسلام) که به ته نکید هیچ شتیکی نه فرمانووه پیچه وانهی هه ق و راستی بی له گهل نه وه ش دا خوی پهروه ردگار به قسه کردنی ثافره تانی مسولمانی بو پیغه مبهری (عليه الصلاة والسلام) به ستوته وه به هه ق و چاکه وه، وه که فرمانوویه تی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَاطِنُ عَلَيْكَ عَلَى أَنْ لَا يَشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِهْتَانٍ يَفْتَرِيَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّ فِي مَعْرُوفٍ قَبَاطٍ عَنْهُمْ وَلَا يَتَّخِذْنَ إِلَهًا إِلَّا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (المتحنة ١٢)

رسته ی: ﴿وَلَا يَعْصِيَنَّ فِي مَعْرُوفٍ﴾ واته: له چاکه دا له قسه ت دهر نه چن، جا ئایا پیغه مبهری خوا (عليه الصلاة والسلام)

ئەتۆ بلىنى غەيرى چاكە بە خەلك بلىنى؟!

بەلام خۋاي پەرۋەردگار ئەۋىشى بەستۆتەۋە بە (مەشروف) ۋە
﴿وَلَا يَغْصِيَنَّ فِي مَغْرُوفٍ﴾ !! جا ئەۋە بۆ ئىمە دەبىتتە عىبەت كە
ھىچ سەر كىرەيەك، ھىچ برا گەۋرەيەك بۆى نىيە ئەۋ چاۋەروانى يەى
لە خەلك ۋ ئەندامە ژىردەستە كانى خۋى ھەبى، كە كۆيرانە بە
دۋاي بىكەۋن ۋە لە ھەمۋو شىك دا ھەر بلىن: بەلى ۋ سەرى بۆ
بەلقىن!!

لە ئىسلام دا شتى ۋا نىيە لە ئىسلام دا (بە قىسە كىردن)، گۋى
بۆگرتنى لە پىشەۋەيە، (السمع والطاعة) (السمع) ئەۋەيە گۋى
بىگىرى تىى بىگى ۋ لەۋ فەرمانە ھالى بىى داخۆ شەرىى يە
ناشەرىى يە چىيە چۆنە! ئىنجا نۆرى (الطاعة) دىۋ واتە:
بەقىسە كىردن ۋ فەرمان بەرىى بۆ كىردن.

۷- پىشۋو درىژى ۋ خۇپاگرىى ۋ كۆلنەدان ۋ
نەۋەستان:

ھۆكارى ھەۋتەم بىرىتى يە لە پىشۋو درىژى ۋ خۇپاگرىى ۋ
كۆلنەدان ۋ نەۋەستان، (دىارە من لىرەدا تەنبا شتە سەرەكىە كانم
باسكردۋە ئەگەرنا دەگونجى زۆر ھۆكار باس بىكرىن بۆ پىگەياندىن ۋ
خەملاندنى كۆمەلىك كە بىنە پىشەنگ ۋ پىگا شكىن ۋ
سەرقاللە بۆ مەسولمانان).

جا هۆکاری هدوته می پەیدا بون و پەرورده بونی ئەم کۆمەڵە
پێشەنگە ئەوەیە کە دەبێ ئەو کۆمەڵە خەڵکە پشوو درێژ بێت و
باخەڵ فەراح بێ وە دەبێ خۆراگر بێ و دامەزراو و نەلە خشاو بێ،
ئەگەرنا با ئەو شتانە پێش هەمووشیان هەبن، بەلام لەگەڵ دوو
گرفت و کێشەو ناپەرەختی هاتە پێش پاشەکشە بکات، مانای وایە
هیچ، وە ئەو پاشەکشەیه مانای وایە کە لە راستیدا ئەو شتانە
پێشیشی تەواو نین، چونکە بێگومان ئیمانی تەواو عیبادهتی چاک و
پەوشتی بەرزو ئەو دیكە ئەو دیكە بەدوای خۆی دا دینی و
هەموویان وەکو ئالقەکانی زنجیریک یە کتر دەبەستنهوه، بەلام
مەبەستم ئەوەیە کە ئیمە بەبێ پشوو درێژی و خۆراگری کاری
ئیسلا میمان بۆ ئەنجام نادری وە هەر کەسیکیش چاوەڕوانی ئەوە
بکات و پێی وایی لەبەرئەوێ مسوڵمانین و خواناسین نابێ گرفت و
کێشەو ناپەرەختیمان بێتە پێ!! ئەوە مانای وایە هەر لێی حالی
نەبوو چونکە هی واهیدیه بە تاییبەتی لە خەڵکی عەوام پێی وایە
مادام ئینسان چاک بوو، بە تەقوا بوو، بۆ خوا صولحاو بوو، نابێ
تووشی کێشەو گیرگرفت بێ و نابێ تووشی چەرمەسەری و
ناپەرەختی بێ، بۆچی؟!

دەئین مادام دۆستی خوایه و صالح و چاکەکارە، نابێ تووشی
ناپەرەختی بێ! بەلام بێگومان ئەو جوړە تیروانین و بیرکردنەوێه
راست پێچەوانە سێرپەو ژيانى پێغەمبەرانه (عليهم الصلاة

والسلام) وه پیچهوانه‌ی ده‌یان نایه‌ت و فره‌مایشتی پیغه‌مبه‌ره
 (عليه الصلاة والسلام) نه‌ک هه‌ر خه‌لکی عه‌وام بگه‌ر ئیمه‌ خو‌شان
 گه‌لێک جار ان هه‌رچه‌نده به شیوه‌یه‌کی تیوری ده‌زانین و ده‌لێین:
 مسو‌لمان‌ه‌تی و کاری ئیسلامیی گرفتاریی و ناره‌حه‌تی و کو‌سپ و
 ته‌گه‌ره‌ی تیندایه‌، به‌لام کاتێک به‌ کرده‌وه ده‌که‌وینه نیو دوو‌چاری
 له‌رزین و له‌قین و له‌ره‌له‌ر ده‌بین!، من بینومه‌ کابرا له‌گه‌لم دا
 بووه‌و پێکه‌وه بووین له‌ ناره‌حه‌تی و گرفتارییه‌ کدا دوایی ته‌ماشام
 کرده‌و له‌ قیوه‌ که‌وتۆته‌ گومان: نه‌تۆ بلێی پێیه‌ که‌مان غه‌له‌ت
 نه‌بی؟ نه‌تۆ بلێی ئه‌وه سزای خوایی نه‌بی؟! به‌لێ بینگومان
 ئینسان ده‌بی هه‌میشه‌ نه‌فسی خو‌ی تاوانبار بکات، به‌لام نابێ ئه‌و
 تاقیکردنه‌وه‌و گرفت و ناره‌حه‌تی یانه‌ی که‌ دینه‌ پێت، له‌ حالیکدا
 که‌ تۆ د‌ل‌نیای به‌ ر‌ئ‌ی پیغه‌مبه‌ردا (عليه الصلاة والسلام) ده‌رو‌ی و
 هیچی ناشه‌رعیت نه‌کرده‌، نابێ هه‌مووی بگێریه‌وه بو‌ ئه‌وه‌ی که‌
 په‌نگه‌ من لام دابێ، بو‌چی؟ چونکه‌ ئه‌و بیرکردنه‌وه‌یه‌ت له‌وه‌وه‌ د‌ی
 که‌ تۆ پێت وایه‌ ئینسان نه‌گه‌ر بو‌ خوا صو‌ل‌حاو بوو تووشی
 ناره‌حه‌تی یان نابێ! دیاره‌ له‌ هیچ ده‌ق (نص) یکیش دا شتی وا
 نه‌هاتوه‌، به‌لکو خوا (عز‌وجل) له‌ چه‌ندان نایه‌ت دا فره‌موویه‌تی:
 ئه‌گه‌ر ئیماندار بن تووشی تاقیکرانه‌وه‌ (ابتلاء) ده‌بن و ئه‌گه‌ر بو‌
 خوا صو‌ل‌حاو بن خوای په‌روه‌ردگار تاقیتان ده‌کاته‌وه‌، به‌لکو به‌ پ‌ئ‌ی
 فره‌مووده‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ((يُتْلَى الْمَرْءُ عَلَى قَدَرِ دِينِهِ ...))

ئینسان پیاو یان ئافرەت، تاكو بو خوا صولحاوتر بی و هەتا
 ئیمانی کاملتر بی و هەتا زیاتر ئەهلی تەقوا بی و زیاتر لە خوا
 نزیک بی، خوای کاربەجی زیاتر تاقی دەکاتەو وە ئیمتیحانە کەشی
 قورستر و سەختتر دەبی، وەکو خوا بەرز و بەبەزەبی دەفەر موی:
 ﴿لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ
 قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ
 عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ (آل عمران ۱۸۶) واتە: بە تەئکید تاقی دەکرێنەو لە
 مال و سامان و لە نەفسی خۆشتاندا، ناشکراشە هاوێلانی
 پیغمبەر خوا لییان رازی بی یە کەمێن دوینراو (مخاطب) ی ئەم
 ئایەتەن و خوا بە وانی فەرموو: بە تەئکید تاقی دەکرێنەو وە خوا
 تاقیشی کردنەو، کێ بە قەدەر هاوێلان (خوا لییان رازی بی)
 ناپەختی و گرفتاری و دەر دەسەری بینووە لە هەموو شیوەکان:
 نەداری و هەژاری، ناپەخت کران، پروپاگەندە بو کران، گیران،
 دەر کران، بریندار کران، کوژران کە سوکار کوژران تر سیندران،
 برسی کران، پرووت و پەجال کەوتن، قەرزدار بوون؟! بیگومان کەس
 بە قەدەر هاوێلانی بەرێزی پیغمبەر ﷺ ئەوانە ی نە بینووە هیچ
 کەسیش لە هاوێلانی بەرێزی پیغمبەر بە گشتی لە خوا نزیکتر
 نەبوو لە درای پیغمبەران (عليهم الصلاة والسلام).

کەواتە: ئیمە دەبی، یە کەم: عەزمان لە سەر ئەو جەزم بی کە
 ئەم ری یە -ری دینداری و موسلمانەتی- تاقیکرانەو و

نارپه‌ه‌ت‌ی و گرفتاری تپ‌دایه، دووهم: وه ده‌بی دلی خوشان له‌سه‌ر
 ته‌وه‌ی دایمه‌زرتین که خوراکر بین و پاشه‌ک‌شه نه‌که‌ین، ئنجا
 برایانی خوشه‌ویست، گه‌لیک جارن ته‌و که‌سه‌ی که خوراکر ده‌بی
 له‌گه‌ل ته‌وه‌ی که صه‌بر ناگرئ، له‌سه‌ره‌نجام دا جیاوازی یان نابئ، بۆ
 نمونه: دوو نه‌فه‌ر به‌ زولم زیندانی ده‌کرین یه‌کیان صه‌بر
 ناگرئ و ده‌لیت: (من ئیسلامی نیم!) یان ده‌لئ: (ناماده‌م
 ئیسلامی نه‌م) یان (به‌لئن ده‌ده‌م که له‌مه‌ودوا کاری ئیسلامی
 نه‌که‌م)!

ته‌وی دیکه‌شیان ده‌لئ: (ئیسلامیم و قه‌ناعه‌تم وابووه‌ ئیستاش
 هه‌روام) ته‌م دوانه‌ مه‌رج نیه‌ سه‌ره‌نجامه‌که‌یان جیاواز بی، به‌لکو
 په‌نگه‌ ته‌وه‌یان که ده‌لئ: (واز دینم) یان (من وازم هیناوه)
 جه‌ندرمه‌ بگره‌کانی بلئن ته‌وه‌ ده‌ینه‌وی فیلمان لی بکات و
 هه‌رچۆن بووه‌ خۆی ده‌رباز بکات و دواپی زیانمان لی بدات!

به‌لئ جاری وا بووه‌ که بابای بی‌هیز و پاشه‌ک‌شه‌که‌ر مامه‌له‌ی
 خراپتری له‌گه‌ل کراوه، ئنجا ته‌و مه‌سه‌له‌یه‌ له‌ زۆر بواراندا هه‌روایه
 ته‌نانه‌ت له‌ کاتی جه‌نگ و پرووبه‌پرووبونه‌وه‌ش دا له‌ شه‌پیدا
 خه‌لکم بینیه‌ هیزشی بردوه‌ سه‌لامه‌ت بووه، هی واشم بینیه‌ پای
 کردوه‌ کوژراوه! هه‌یه‌ له‌ هیزش بردنیدا سه‌لامه‌ت ده‌بی، و له
 پاگردنیدا فیشه‌کیکی وه‌پشته‌ ملی ده‌که‌وی!

که‌واته: مه‌رج نیه‌ ترسان و بی‌هیزی هه‌میشه‌ سه‌لامه‌تی به‌دواوه

بئى و نازايەتى و خۇراگىرى بەللاو موصىبەتى بەدواوہ بئى، بەلکو
زۇرچار بە پىچەوانەوہ يە .

مىژووزانى ناودار (ابن الاثير) لە كتيبى (الكامل فى التاريخ)دا
لە زمانى مسولمانىكەوہ بەسەرھاتىك دەگىرپىتەوہ دەلى: ئىمە دە
كەس بووين لە ژىرخانىكدا خۇمان شاردبۇوہ كابرايەكى تەتەرى
ھات گوتى چى دەكەن لىرە؟! دەلى: گوتمان لە ترسى ئىوہ خۇمان
شاردۆتەوہ، گوتى دەراوہستىن ھىچم پى نىە سەرتانى پى بىرم
ھەتا دەچم چەقۇيەك، خەنجەرىك، تىغىك دىنم! دەلى: چوو شتىك
بىننى پىمان سەربىرى، دەلى منىش گوتم: چاوپرىى چى دەكەن؟
دەلى گوتيان: چاوپرىى چى دەكەين؟ چاوپرىن بىتەوہ سەرەمان بو
بگرى و سەرمان برى و شايتەمان بىنن! دەلى: گوتم جا خو ئەو
يەكىكەو ئىمە دە نەفەرىن! گوتيان ئاخىر ئەو تەتەرىيەو پى
ناوېرىن!! دەلى ھەر چۆنىكى بى يەك دوويكم لى قەناعت پى
ھىنان كە دەست بەكەنەوہ، دەلى گوتم ئەگەر ھاتەوہ دوو
سىيەكەمان خۆى پىدا دەدەين، بە ھەر حال دەلى كابرا ھات و
خەرىك بوو سەرەمان بو راگرى و لە سەرەوہ پى دابى و سەرمان
بېرى، بەلام خۇمان پىداداو بە چەقۇيەكەى خۆى سەرمان برى!

كەواتە: دەستكردنەوہ خو پىدادان ھەموويانى سەلامەت
كردەوہ، بىگومان ترسنۆكىش ھەموويانى بە سەربىرىن دەدا!
كەواتە برايانى خۆشەويست! با ئىمە نە لەو ھەدەوى كە شەرع

ده‌لێ تیپه‌ڕێنین و نه له‌وه‌ش كه ش‌ه‌رع ده‌لێ كورتی بێنین،
 شه‌ریعه‌تیش هه‌میشه فه‌رمان ده‌كات به خۆپاگه‌ری و پشوو
 درێژی و پاوه‌ستاوی و دامه‌زراوی و نه‌له‌خشاوی، ئنجا ئایا كێ
 واقعی بو ده‌گۆردری؟! بێگومان كه‌سانێك كه بتوانن له‌به‌رده‌م نه‌و
 واقعیه‌دا هه‌له‌سته بکه‌ن و بوه‌ستن و به‌ره‌نگاری ببنه‌وه، نه‌گه‌رنا
 نه‌وانه‌ی كه ته‌سلیمی واقعی ده‌بن، ده‌بنه به‌شێك له‌و واقعیه‌!
 زۆرجار لایه‌نیکی ئیسلامی كه به هه‌ر ته‌ئویل و پاساوێكه‌وه بی
 ته‌سلیم به واقعی ده‌بی، ده‌بیته به‌شێك له‌و واقعیه خراپه‌و ته‌واو
 ده‌بی، ئنجا ئایا ئیمه چۆن ده‌توانین واقعی بگۆڕین نه‌گه‌ر سه‌برمان
 نه‌بی و نه‌گه‌ر ته‌حه‌ممولی نا‌ره‌حه‌تییه‌كان نه‌که‌ین و خۆپاگه‌ر نه‌بین و
 ئیستقامه‌تمان نه‌بی، ئیستقامه‌تیش نه‌ویه كه تۆ پاوه‌ستاو بی
 له‌سه‌ر جاده‌ی شه‌ریعه‌ت نه‌ك هه‌ر پۆژه هه‌ندیکی لێ كه‌م
 بکه‌یه‌وه هه‌ر پۆژه هه‌ندیکی لێ به‌شاریه‌وه هه‌ر پۆژه هه‌ندیکی
 لێ ژێر لیۆ بجه‌ی بو نه‌وه‌ی خه‌لك لێت پازی بیت، بێگومان کاری
 ئیسلامیی به‌و جوژه سه‌ری له هه‌یچه‌وه ده‌رده‌چیت.

تەۋەرەى دوۋەم

بىنكەى جەماۋەرىى

براىانى خۆشەويىستم! ھەركات ئىمە توانىمان بېيىنە
پېشەنگىكى ئىسلامىي بە تەئكىد پېشەنگىكى ئىسلامىيىش
مەگەر چۆن ئەگەرنا دەتوانى بىنكەىەكى جەماۋەرىيش دروست
بكات، چونكە كۆمەللىك، خەللىك كە دەبن بە پېشەنگ و
سەرقافلە بۆ خەللىك و مىللەت و كۆمەللىكەى خۇيان، وردە وردە
ئەو كۆمەللىكەى لەگەل خۇيان ھاورەنگ دەكەن، جا مىن ئىستا
باسى ئەو دەكەم چۆن ئىمە دەتوانىن خەللىك لەگەل خۇمان ھاورەنگ و
ھاودەنگ بىكەىن، چۆن دەتوانىن بېيىنە تەۋژم، چونكە دەبى دلىيا
بىن ھەر كاتلىك لايەنىكى ئىسلامى تەنیا ھەللىاردەىەك (نخبة) بوو
بە ئاسانى لە بەىن دەبرى، ۋە قەتىش واقىعى پى ناگۆردى، بۆىە
دەبى ھەمىشە ھەللى بدرى كە كارو جم و جۆللى ئىسلامىي بېيتە
تەۋژم، بەللى كارى ئىسلامىي بە (نوخبة) دەست پى دەكات بەلام
دواى دەبى بېيتە تەۋژم و بىنكەى جەماۋەرىى بۆ خۆى دروست
بكات و راى گشتى بۆ خۆى دروست بكات و خەللىك لەگەل خۆى دا
ھاۋرەنگ و ھاۋدەنگ بكات، جا ئايا ئەو چۆن و بە چى دەكرى؟!
ئەو بابەتى ئەم تەۋەرە دوۋەمەى وتارەكەمەو تۆزىكى دىكە دىيىنە

سهرى، به لّام نهوئى به پيويستى ده زانم كه جاريكى ديكهش جه ختى
له سهر بكه موه، نهو راستى يه يه كه كارو چالاكى ئيسلامىي
به بى نهو واقيعى پى ناگورپى، به لى ده گوتري، فلان كومه ل و
لايه نه ئيسلامىي يه خه لكى پاك و پوخت و چاكن، به لّام ههر بو
خويان چاكن، گرنگ نهو يه ئيمه چون ده توانين خه لك له گه ل
خومان دا هاورهنگ و هاورهنگ بكه ين و خومان و كاره ئيسلامى
يه كه مان بكه ينه رايه كى گشتى و تهوژميكي كاريگه ر؟! من لهو
باره وه حوت هوكارم ديارى كردون:

يه كه م: بهرچاو پوونى و دنيايى ده باره ي پى بازو
به نامه:

نه گه ر ته ماشاي سهرى پيغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام)
بكه ين، ده بينين به رده وام له سهره تاي قسه كانيان وه فهرموويانه:
﴿يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي﴾^(۱) بهر له هه موو
شتيك ئينسان ده بى له سهر (بَيِّنَة) و (بصيرة) بى، دواى نهو
تهوچار ده ست به كاريى، پيشى ده بى بو خوت بزاني خه لك بو كوي
بانگ ده كه ي و بو چى يان بانگ ده كه ي؟! .

بو يه خواي په روه ردگار به پيغه مبه ر ﷺ ده فهرموي: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ

(۱) بپوانه: سووره تى (هود) ئايه تى (۲۸، ۶۳، ۸۸)، كه هه كام له: (نوح و صالح و
شعيب) (عليهم الصلاة والسلام) نهو بيان فهرمووه .

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ... ﴿محمد ۱۹﴾ پيشی فرماني پي دهكات بهره كه زانياري ههبي بهره كه بيجهگه له خوا په رستراويكي ديكه نين، تنجا فرماني پي دهكات به داواي لي بوردن كردن له خوا، ههروه ها له سوورپه تي (يوسف) دا خوا (جل شانه) به پيغه مبهري ﷺ ده فرموي: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (يوسف ۱۰۸) واته: بلي ئا ئه مه ريبازي منه له بهر روضناييدا بانگ ده كه م بولاي خوا خوم و نهوانه ي شوينم كه وتوون، وه من له هاوبهش بو خوا دانه ران نيم.

تنجا ئايا له سهر به لگه و له سهر روضنايي بوون ياني چي؟! ياني تاك تاكي ئيمه كه ده مانه وي كاري ئيسلامي بكهين پيشي دهبي له و دينه ي خومان دا چاك شارهزا بين پاشان له راستيي و تهواويشي دنيا بين، چونكه نه و پيغه مبه رانه (عليهم الصلاة والسلام) كه فرمويانه: ﴿يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي﴾ (بينه) ياني: به لگه ي روون و ناشكرا، كه واته: پيويسته له دينه كهت زانار شارهزا بي، وه دهبي ليشي دنيا بي، جا نه گهر وا بووي نه وه هه رگيز ناشله ژيي و به پرپاگه نديهك، به هه رپه شيهك به ترس و ته ماعيك به تومته و گومانيك تووشي لهقين و له رزين نابي و هه ميشه راوه ستاوو دامه زراوو نه له خشاو دهبي. دياره هه ر كه سيكيش به دنياييه وه باسي ريبازي خوي

نه کات خه لکی گوئی بۆ ناگرن یاخود ئه وانیش به دنیایی یه وه
گوئی بۆ ناگرن، هی وا هه یه که باسی ئیسلام ده کا وای باس
ده کات که له ریچکه و بیردۆزه مرۆژکرده کانی نزیک بخاته وه وای
ده خاته پروو که له گه ل دیموکراسی و جیهانگیری و لیبرالیزم و
ته نانه ت سیکۆلاریزمیش دا جیاوازییه کی ئه وتۆی نیه!!

به لām بیگومان ئه و په فتاره و پرای هه له یی و ناشه رعیی بوونی
له خودی خویدا، له پرووی به ره هم و ئه نجامیشه وه هه ره هه له یه وه
سه و دایه کی دۆراوه!

به لئی هه ندیک خالی به یه ک گه یشتن له نیوان ئیسلام و هه ندیک
له ریچکه و بیردۆزه کاندایه ن، به لām به ته نکید زۆریش جیاوازن، بۆ
وینه، دیموکراسی هه رچه نده کۆمه لیک بنه مای تێدان له گه ل
شه ریه دت دا کۆکن، به لām دیسان شتی واشی تێدایه که هه ره
که سیك پێشی خۆی له مست بنی سه ری به ئه نجامی خراپ ده گات
وه ک له واقع دا ده یینین!!

به لئی، ئیمه مه دحی ئیسلام ناکه یین ئه گه ره بلتی: ئیسلام و
دیموکراسی یه کن به لکو له راستی دا زه می ئیسلام ده که یین و
مه دحی دیموکراسی ده که یین!

ئنجایه گه ره گریمان هه ندیک له خه لکیش بۆی هه زم نه کری،
گرنگ نیه ئه گه ره ئه مرۆ تێی ناگه ن گرنگ ئه وه یه هه ق چۆنه ئاوا
بخه ریته به رچاویان، ئه مرۆ نا سه به یینی تێی ده گه ن!

چونکہ ھەر ئەو جۆرە كەسانە بون كە دوینی دەیانگوت، ریباز
تەنھا ریبازی ماركسیزم و سۆسیالزمی علمی و كۆمونیزمەو،
تاك و كۆمەلّ تەنیاو تەنیا بەو بەرنامەو رییەدا بەختەوەر دەبێ و،
ھەر بەویدا كۆمەلگایە كی رێك و راست و دروست دەبێ!! كەچی
ئەمڕۆ ھەزار لەعنەتی لێ دەكەن!!

ئەمڕۆش دەلێن: نەخیر ئینسان دەبێ ڕوو لە سەرمايەداریی
بكات و ڕوو لە دیموكراسی و لیبرالیزم و سیکۆلاریزم بكات و،
رێبە كانی دیکە ھەموویان لارو خوارو ھەلەن، بەلام دئنیام
سبەینی نەفرین لەوێ ئیستاش دەكەن!

بەلێ ئەگەر گوتمان ئیسلام دیموكراسی یە، مانای وایە
چارەنووسی ئیسلاممان لەگەلّ دیموكراسیدا لێك بەستەو، ھەر كات
دیموكراسی بەلایە كی بەسەر ھات بەسەر ئیسلامیش دێ!

وەك چۆن ئەگەر دوینی گوتبامان ئیسلام سۆشیالیزم
(اشتراكية)، ئیستا كاتیك كە بلووكی سۆشیالیزم ھەرەسی
دەھێنار لە یەك ھەلەو ھەشا، دەیانگوت دیارە ئیسلامیشی لەگەلّ
لێك ھەلەو ھەشا!!

بۆیە با ئێمە متمانەمان ھەبێ بە دینی خوای كاربەجێ وەبا
دینی خوای بالادەست و دادگەر نەھێنین و بەو بەژن و بالای بەرزو
كەلەگەتیەو لەگەلّ بەژنی كورته بالای ئەو رێچكەو بێرەزانە
پێكی نەگڕین و بەراوردی پێ نەكەین!

وه من پيشم وايه نهو رهوته فيكريي يه دوو هوکاري له
پشتهوهن:

يه کهم: نهشارهزايي دهريارهي ئيسلام و تيدا بهرچاو پروون نهبوون و
لى دلنيا نهبوونی.

دووه: ئيمان لاوازيي و کهم له خوا (سبحانه وتعالی) و ئايين و
بهرنامه کهي رايينين.

دياره بهرهمي راستهوخوي نهو دوو هوکارهش بریتيه له
(کهوتنه ژير کاريگهريي) نهو تهوژم و بيروړا سيکولاريسته دژ به
ئيسلامه ي که ئيستا له نارادا هديه.

بهلام وهک دوايش باس دهکهين دهبي وريا بين و تووشي دهردي
بي ئينصافيش نهبين، خه لک نه گهر شتيکی باشي ههبي دهبي
بليين: نهو شتت باشه، کابرايهک به ناوي (أشجّ عبدالقيس) وهک
له (صحيح) ي (مسلم) دا هاتوته لاي پيغه مبهه (عليه الصلاة
والسلام) کابرا سهروک عهشيره تيک بوو کافر بوو هاتبوو مسولمان
بي، جارئ مسولمان نه بوو بوو پيغه مبهه (عليه الصلاة والسلام)
پي فهرموو: ((إِنْ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ: الْحِلْمُ
وَالْأَنَاءُ)) واته: بيگومان توو دوو سيفهتت تيدان که خواو
پيغه مبهه ري خوا ﷺ خوشيان دهوين: هيدي و مهندي و په له پهل
نه کردن.

له رپوايه تيکدا هاتوه که نهو يش گوتوويه تي: ئايا نهو دوو

سیفه ته بۆ خۆم په یدام کردوون و له خۆمدا هیناومنه دی یاخود
خوا بۆ خوی منی له سهر سروشتاندوون؟

فهرموویه تی: خوا (عزوجل) ئه و دوو سیفه ته ی له تۆدا په یدا
کردوون، ئه ویش گوتوویه تی سوپاس بۆ ئه و خوایه ی که دوو
سیفه تی تیدا په یدا کردووم خواو پیغه مبه ری خوا خوشیان ده وین.
که واته: با ئیمه ش هه رکات حه قێک و چاکه یه کمان له که سیێکدا
بینی، با بلێن: ئه و هت باشه، بۆ وینه: دیموکراسی کۆمه لێک شتی
باشی تیدان با به باشه کانی بلێن باشه، به لام با ئه وه وامان لێ
نه کات چاو له خراپه کانیشی بیۆشین، وه واشمان لێ نه کات
ئیسلامی تیرو ته وای خوا ی کاربه جی له گه ل شتێک که زاده ی بیرو
هۆشی ئینسانێک یاخود کۆمه له ئینسانێکه پیکه وه به راوردیان
بکه ین وه چاره نووسیان پیکه وه لێک به به ستین.

به ئی ته نیا که سانێک کاری ئیسلامی یان پی ده کرێته ته وژم و
خه لک و کۆمه لگایان پی له گه ل هاوره نگ و هاوده نگ ده کرێ که
خویان له باره ی ئیسلامه وه له سهر (بینة) و (بصیره) بن، واته باش
باش تییدا به رچاو روون و شاره زابن و لێی پشت ته ستوو رو دلیا
بن، که واته: به ردی بناغه و هه نگای یه که مان بۆ دروستکردنی
بنکه ی جه ماوه ری ئه وه یه که پر به دل شانازی به به رنامه و ئایینی
خۆمانه وه (که ئیسلامه) بکه ین و پیمان له هه موو به رنامه و
رێبازیکه دیکه راست و چاکتر بی به ته ئکیده ش هه ر که سیێک

مسولمان بئ دهبئ دینی خوای پی له هه موو شتیك چاکترو
 راستر بئ، به لکو دهبئ هه دینی خوای پی چاک و راست بئ،
 به لئ بهرنامه دیکهش هه یه که هیئدیك لایه نی باش باشی
 تیدایه، به لام دینی خوا نهو شته باشانه ی به شیویه کی باشت
 تیدایه و لایه نه خراپه کانی نهو بهرنامهشی تیدا نیه.

دیاره لیږدها دهرفهت نیه بیخهینه روو نه گه رنا نیسپاتمان ده کرد
 که نیسلام لایه نه ئیجابی و چاکه کانی هه کام له: دیموکراسی و
 لیبرالیزم و کاپیتالیزم و سۆسیالیزمی تیدایه و له خاله بئ هیڙو
 سه لبی یه کانیشیان دوور و بهری یه.

دووهم: تیگه یاندنی خه لك له بنه پره ته کانی نیسلام:

مه بهست له تیگه یاندنی خه لك له بنه پره ته کانی نیسلام نهو یه
 که ئیمه خه لك له پایه گه وره و گرنه و بنه پره ته کانی نیسلام
 تی بگه یه نین، پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) له کو یوه
 دهستیان پی کرده؟ فهرمو یانه ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ
 غَيْرُهُ﴾^(۱)، نه ی گه له کهم خوا بپه رستن بیجگه له خوا
 په رستراویکی دیکه تان نیه، ئیمه نابئ هه رگیز له خسته نه رووی
 خوا به یه کگرتن (التوحید) ماندوو بین، ئیستا تو بچۆ باسی

(۱) بېروانه: سوږه تی (الأعراف) نایه ته کانی (۸۵، ۷۳، ۶۵، ۵۹) له سه ر زمانی هه ر کام
 له نوح، هود، صالح، شوعه یب (عليهم السلام).

تهنھا خواپەرستان بۆ خەلک بکە پیت دەلین: جا خو خەلک
خواپەرست و مسوڵمانە، ئەوە نیە نوێژو پۆژوویان ھەیەو... ھتە.
بەلام نەخیر لەراستیدا زۆربەى خەلک ھالى نیە لە تەنیا
خواپەرستن و خوا بە یە کگرتن، ھەر بۆیەش گیرۆدەى لادان و
ھاوبەش بۆ خوا دانان و شوینکەوتنى پێچکەو بێردۆزە طاغوتى
یەکان دەبن، ئنجە دیارە کاتیک پێغەمبەرەن (عليهم الصلاة
والسلام) بە گەل و کۆمەلگاگانى خۆیانیاں فەرمووە: تەنیا خوا
بپەرستن! خو ئەوان خوشیاں بە خواپەرست زانیووە. بۆ وینە:
قورەیشى یەکان ھەجیان کردووە طەوافیان کردووە، بەلام دیارە
گیرۆدەش بوون بە شیرکیشەو، دیارە شیرک جوړى زۆر، ئەگەر
وختى خوێ دارو بەرد پەرسترا بى، ئەوە ئیستا مۆدیل
دەپەرستى، پارە دەپەرستى، حیزب دەپەرستى، پڑیسی زالم
دەپەرستى، شەخص دەپەرستى، ھەواو ئارەزوو دەپەرستى، ئیستا
زۆر شت دەپەرستى!

بەلام لێرەدا مەسەلە یەکی گەنگ ھەبە نابى لى بى ھەوال
بین، ئەویش ئەو یە کە ئیمە کاتیک دەلین دەبى سەرەتا خەلک لە
بنەرەتەکانى ئیسلام تێبگەین، ئەو تە پادە یەکی زۆر پە یوئەندى
ھەبە بەو واقعەو کە ئیمە تێیدا دەژین، ھەر بۆیەش لیکدانەو
زانایان و شیوہى قسە کردنى زانایان دەربارەى قورئان و سوننەت لە
شوینیکەو بۆ شوینیک و لە ھالیکەو بۆ ھالیک فەرقى ھەبە،

بۆچی؟ چونکه بۆ نمونه: مامۇستا سەئىدى نورسى (پەخمەتى
 خۇاى لى-بى) لە تۈركىيە تەماشى دەكات خەلگ تۈۋشى قەيرانى
 ئىمان بوون و خەرىكن ھەر خواناناسن، بۆيە ئەو ھەر خەرىكى
 مەسەلەى ئىمان بوو، بەلام (أبو حامد الغزالي) خۇا لى-رازى
 بى لى سۆنگەى ئەوۋە كە لى سەردەمى ئەودا زۆربەى خەلگ
 گىرۋدەى دىئاۋىستى و ماددەپەرستى بوونەو زىادەپۆيى يان لە
 ئارەزووخاۋازىدا كىردە، ئەو بە زۆرى لەو پوۋەۋە كارى كىردە،
 ھەرۋەھا (ابن تيمية) و (عبدالقادر الجيلانى) و ھەر كام لە زاناو
 پىشەۋايانى دىكەى ئىسلامىش بە ھەمان شىۋە، جا ئەۋەى كە بۆ
 خەلگى ئەم رۆزگارەى ئىمە پىۋىستە ۋەبىريان بەئىنرېتەۋەو جەختى
 لەسەر بىكرى بە راي من چەند شتىكە گىرگىزىيان ئەم سىيانەن:
 يەكەم: مەسەلەى خۇا بە يە كىگرتن، تىيان بگەيەنن كە
 خواپەرستى دەبى لە ھەموو ژيانى ئىنسان دا رەنگ بداتەۋە،
 تۆ دەبى لە ھەموو شتىكدا خواپەرستى، لە ھەموو ژيانى
 داو لە ھەموو بۋارەكاندا^(۱).

دوۋەم: گىستگىرېتى (شمولية) ئىسلام، چونكە زۆربەى خەلگ
 ئەگەر بلى ئىسلام نوپۇرۇ رۆزۋو زەكات و ھەج و ئەخلاقى
 جوانو ئەو شتەنەيە، دەلى راستە، بەلام كە دىيەسەر ھۆكم و

(۱) لە بەرگى يەكەمى خواپەرستىدا و لە بابەتى يەكەمىدا بە دىرېژى باسى چەمك و
 واتاي خواپەرستى (عبادە) مان كىردە.

سیاسهت و نابووری و قهزاو سوپاو ... هتد. دهلئی جا

ئیسلام عیلاقی بهو شتانه دا ههیه؟

سئیهه: گونجانی ئیسلام یاخود شیاویتی ئیسلام بۆ هه موو

سهردهم و رۆژگارێک، نه وهش له سۆنگهی نه وهه که هه ندیک

کهس به شیوهیهکی هه له بیره و زهی گویرهیی (النظرية

النسبية) یان گشتانده به سه ره موو شتیک دا، جا ده لئین:

باشه چۆن دینیك هه زارو چوار سه د سال پيش ئیستا هاتبیته

خوار به که لکی خه لکیکی ئیستا دیت که له سه دهی بیست و

یه کدا ده ژین، خو نه و گروگرفتانهی که ئیستا هه ن نه و کاته

نه بوون؟! دیاره سه ره له دانی نه و جو ره پر سیارو ئیشکالانهش

له زهینی نه و جو ره که سانه دا هۆیه که ی نه وهیه که قیاسی

ئیسلام ده که نه سه ره نه و جو ره بیروپاو بیردۆزانهی که زاده و

بیرو هۆشی ئینسانن و مه حکوومی کات و شوین و ژینگه و

ده و روبه ره تایبه تبه کانی وه ک خا وه نه کانیان! به لام بیگومان

نه و قیاسه شتیکی هه له یه، چونکه ئیسلام هه لقولاوی

زانیاری بی سنووری خا یه که حاکی تیکرای (بوون)ه،

پاشان ئیمه که ده لئین ئیسلام به که لکی هه موو کات و چاخ و

سهردهمیك دیت، مه به ست له م قسه یه به م شیوهیه:

نه و یاسایانهی که له ئیسلامدا چه سپاو و نه گوړ (ثابت)ن،

په یه وستن به و لایه نانه وه که له ژیا نی ئینساندا نه گوړن، بۆ نمونه:

خواي بهرزو مەزن ناگۆڤي، بۆيە ئىسلام ئەو شتانەي كە دەربارەي
 خوا (عزوجل) فەرموويەتي نە گۆڤن، ھەرۋەھا پەيوەندى بە خواو،
 ۋە عىبادەت بۆ خوا ناگۆڤي، ھەرۋەھا ئىسلام چەند ياسايە كي
 گشتى و بنەرەتي نە گۆڤي لە ڤووي ھەلّال و ھەرامەو ھە لە ھەموو
 بوارەكانى حوكم و سياسەت و جەنگ و ناشتى و موعامەلات و
 ئابوورى و لايەنى خيژانيدا داناون.

بە كورتى ھەموو ئەو شتانەي كە جيگىرو چەسپاوو نە گۆڤن
 ئىسلام شتى نە گۆڤي بۆ داناون، بەلام بۆ زۆر شتى ديكەي گۆڤاو لە
 بوارەكانى سياسەت و حوكم و جەنگ و ناشتى و ئابوورى و ...
 ھتەدا ئىسلام مەجالىكى زۆرى ھىشتۆتەو بۆ ئيجتېھادى ئىنسان
 بۆ ئەوئى ئەو بۆشايىانە ڤر بکاتەو بە گۆڤرەي پيويست و بە
 پيى گۆڤانكارىيە يەكانى كات و شوين و ژينگەكان.

سەيەم: - ڤووكرەنە ھەموو چين و تويزەكان:

بەلئى بۆ بنياتنانى بنكەي جەماوهرىي و دروستكردنى ڤاى
 گشتى و تەوژمىكى كاريگەر دەبئى ڤرومان لە ھەموو چين و
 تويزەكان بئى، ۋەك كۆمەلئى پيغەمبەر ﷺ، تەماشە دەكەين
 ئەوانەي كە ئيمانپان پيى ھيئاو لە سەرەتاو، لە سەرچەم تويزەكان
 بوون: (ئافرەت) ۋەك (خديجە) خوا لىي رازى بئى، (پىساو) ۋەك
 (أبو بكر) خوا لىي رازى بئى، (كۆيلە) ۋەك (زيد بن الحارثة) خوا

لیتی رازی بی، (مندال) وهك (علي بن ابی طالب) خوا لیی رازی بی، كه واته: مسولمانه یه كه مه كان نافرته و پیاو و مندال و نازادو كویله یان تیدا بووه، ههروه ها دوا بیش به هه مان شیوه حاله ته كه به رده وام بووه بانگه وازه كه گشتگیر بووه بو سهرجه م چین و تویره كان و هه م دهوله مه ندو هه م هه ژارو هه م سپی پیست و هه م رهش پیست و هه م خاوه ن پایه و هه م پروته ل و هه م عه رب و هه م غه یه عه رب و هه م پیاو و هه م نافرته... به كورتی: وردو درشت و نیرو می گه و رهو بچوو کیان تیدا بووه، جا ئیمهش ده بی پرو به كاره ئیسلامیه كه مان بكهینه هه موو چین و تویره كان نهك هه ر له جوغزو بازنه ی چین و تویره كان یان نوخبه و هه لبارده یهك دا قه تیس بمینی، به لی ده بی پرو بكهینه هه موو خه لك وهك چو ن پیغه مبه ر ﷺ وای كرده، به لی به تهكید ئیمه ئیستا چینی خوینده وارو چینی تازه پیگه یشتو گه نجمان ده بی زیاتر مه به ست بی، و ته ركیزمان له سه ر ته وان بی به لام نه ره مانای نه وه نیه كه خه لكی عه شایه رو كه سانی ریش سپی و خه لكی لادی و چین و تویره كانی ديكه ش پشت گوی بجهین، چونكه هه ر كه س و تویره ده ورگی خوی ده بینئ كه خه لكی ديكه ناتوانئ نه و ده وری وی بینئ، ئنجا دیاره كو مه لگاش له هه موو چین و تویره كان پیكدئ، نهك له یهك و دووان، بویه ده بی هه ولبدهین كه كاری ئیسلامیه به رینه نیو هه موو چین و تویره كانه وه، دیاره هه ر چین و تویره ش شیوازی خوی

دهوئ، بۆ نموونه: تۆ كه قسه له گهڵ پزیشكێك ده كهی ده بێ شتوازه كهت جیابێ له هی ئەندازیاریك و هی ئەویش جیابێ له هی سه رۆك عه شیره تیك هی ویش جیابێ له شتوازی قسه كردن له گهڵ مه لای مزگه وتیك یان شێخێکی طه ر یقه ت ... هتد. دیاره هه ر كام له وانه شتوازی تایبه تی خوێ دهوئ، به لام گرنه گ ئەوه یه كه ئیسه د لئیاو مسۆگه ر بین كه: به وه بنگه ی جه ماوه ریمان بۆ دروست ده بێ و ده بینه ته وژم كه پرومان له هه موو چین و توێژه كان بێ و كاره ئیسلامیه كه مان له توێژك و چینكدا یان له چه ند توێژ و چینكدا كورت هه لئه هیئن.

چوارهم: به كرده وه د لئسۆز و ئەمینه داربوون بۆ خه لك:

با جاریکی دیکه ش سه رنجی سپه و ژیا نی پیغه مبه ران بده ی ن، نایا پیغه مبه رانی پایه به رزی خوا (علیهم الصلاة والسلام) چیان فه رموه: ﴿أَبْلَغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾^(۱) واته: من بۆ ئیوه د لئسۆزم وه ئەمینه دارم (ناصح) یانی به په رۆش و د لئسۆز، واته: من هیچ مه به ستیكم نیه، ئەوه نه بێ كه قازانج به ئیوه بگه یه نم، چونكه (ناصح) یانی د لئسۆزی و پاکی، جا ئەوه به راستی نوخته یه کی زۆر گرنه گ كه ئیسان نه ك به قسه وا بلی به لكو به كرده وه وا بكات و بۆیان به په رۆش و د لئسۆز بێ، وه

(۱) الاعراف (۶۸).

له گه لیان ئەمین بێ و هیچ له دینی خویان لێ پنهان نه کات و
 لێ نه شاریته وه، هەر شتیك خێرو قازانجی دنیاو قیامه تی ئه و
 خه لکه ی تێدایه پێیان رابگه یه نێ و پێیان بلێ، جا پێیان خۆشه
 یان پێیان ناخۆشه که یفی خۆیان، گرنه گ نه وه یه ئه و هه ولبدهات
 به باشتین شیواز چی هه ق و چاکه پێیان بلێ، نه ک له گه ل هه و او
 ئاره زووی خه لکه دا بروا، هی وا هه یه ده یه وێ خه لکه له خۆ رازی بکا
 نه، ئه تۆ هه ولبده خوا له خۆت رازی بکه ی و سوود به خه لکه
 بگه یه نێ و بزانه ئه و خه لکه چی پێویسته بۆ دنیاو قیامه تی و
 چی له به رژه وه ندی دایه و کام له حه قیقه ته کانی دینی پێویسته،
 یان لێ و ن بووه، یان پێویسته بیرى بخریته وه، بۆی باس بکه.

**پێنجهم: ته فاعولکردن له گه ل خه لکه دا و به شداریکردنی
 خۆشی و ناخۆشییهکانیان:**

به لێ برایانی خۆشه و بیستم! کاتیک بنکه ی جه ماوه ریی دروست
 ده بێ و کارى ئیسلامیی ده بیته ته وژم، که ئیمه بتوانین ته فاعول
 بکه ین له گه ل خه لکه و کارلیکیان له گه لدا بکه ین، کاریان
 تی بکه ین کارمان تی بکه ن و ببین به به شیك له و خه لکه و
 جیسمیکى غه ریب نه بین و وا هه ست نه کهن که ئیمه جیسمیکى
 نامۆ و غه ریبین و خه لکه لیمان نه سه له میته وه دیاره من لی ره دا
 مه به ستم ئه وه نیه ئه وان چیان پێ خۆشه ئیمه ئاوا بکه ین، یان چی

ده لَينَ ئيمه وا بَلَيِّن! چونكه ئه و كاته مانای وایه ئيمه
 تاييه تمه ندیه كانی خۆمانمان له دهست داوه بووینه به شیک له
 واقعیکی خراپ، نه، به لام گرنه ئه ویه خه لك ههست به
 نامویی مان نه كات به و مانایه ی كه تو له هه موو شتیکی ئه و
 خه لكه له كه میندا نه بی و هه موو شتیکی ئه و خه لكه هه ر ره فز
 نه كه ی، ته ماشا بكن پێغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) كه
 هاتوون وه نه بی هه موو شتیکی ئه و خه لكه یان هه ر زه رب به سه ردا
 هینابی، بۆ وینه ی پێغه مبه ری پێشه واما ن (عليه الصلاة والسلام)
 كه هاتو له نیتو عه ره به كاندا كۆمه لێك شتی باش باش هه بووه،
 ئه و شته باشانه ی ئه وانی له جی ی خزیدا چه سپاندوه و لای
 نه بردوون، بۆ وینه: خزمه تی كه عبه یان كردوه، په رده یان بۆ دروست
 كردوه، طه وافی ده وری كه عبه یان كردوه، ئاویان داوه به حاجییان،
 كۆمه لێ شتی باش باشیان كردوه، هه روه ها كۆمه لێك خه سه له تی
 باش باشیان هه بووه، وهك: میوانداری، پاستگویی، جوامیری،
 نازایه تی... هتد. پێغه مبه ری خوا (عليه الصلاة والسلام) نه یگوتوه
 ئه و سیفه تانه له به ر ئه و ی هی سه رده می نه فامیین هه موویان
 لابه رن.

به لكو هه رچی شتی چاك و به سوود بووه هیشتوو یه تی وه، بۆ
 نمونه: له فه رمووده یه كدا ده فه رموی: ((لقد شهدتُ في دار
 عبدالله بن جُدعان حِلْفاً ما أُحِبُّ أَنْ لي به حُمْر النّعَم لو ادّعى اليه

في الإسلام لأَجَبْتُ))^(۱) که مه به ست پیتی (په یمانی جوامیران) ده که کومه له خه لکینک ریککه وتوون نه هیلن هیچ که سئی له مه که ده زولمی لئی بکړی، پیغه مبهه (علیه الصلاة والسلام) به شداری نه و په یمانه بووه و فرموویه تی نه گهر له نیسلا میشدا بانگ بکړیم بوو شتیکی وا هه رچه نده له سه رده می نه فامییش دا بووه... نه وه به ده میه وه ده چم و به شداری تیدا ده که م.

که واته: گهل و کومه لگایه کی کافرو نامسولمانیش نه گهر خیرو چا که یه کیان هه بوو ده بئی پشتگیری بکه ین. چ جای گهل و کومه لگایه کی وه خه لکی کوردستان که (الحمد لله) خه لکیکی مسولمانه و گهلینک شتی چاکیش که له نیسلام فیری بووه له نیویدا ماوه، به لام بینگومان خلته و خالی په گهل که وتوه، به لئی نه گهر نیمه له گهل هه موو شتیکی باشی خه لک دا بین وه له گهل خوشی و ناخوشییه کانیان دابین به وه ته فاعول له گهل خه لکدا ده که ین جا هی وا هه یه که په خنه له نیمه ده گری وه (کومه لئی نیسلا می) که به شداری هه لېژاردن و به شداری حکومه تمان کرده کاتی خوی به شداری جهنگی دژی پڑیمان کردو له و به ره و سه نگرانه دا بووین که حیزبه نه ته وه یی و عملانی یه کانیان تیدا بوون، به لام نیمه پیمان وانیه شتیکی خراپان کردبئی به لکو

(۱) سیره ابن هشام، ج ۱ ص ۱۳۴.

پیمان وایه شتیکی زۆر چاکمان کردوه، بۆچی؟

چونکه ئەو شتانه له خودی خۆیاندا شتی چاك و شرعیین، نایا تو دیفاع بکە لە مالى خۆت، ئە ولاتی خۆت، ئە میلله تی خۆت، شتیکی باش نیه؟! بیگومان باشه، چونکه خوا فەرموویه تی: ﴿... فَمَنْ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ ..﴾ (البقرة ۱۹۴)، پیغه مبهری خواش ﷺ فەرموویه تی: ((مَنْ قُتِلَ دُونَ مَظْلَمَتِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ)) (رواه ابوداود) . واته: هەر که سێک له سەر بهرگری لێکردنی خۆی که ستهمی لێ نه کری بکوژری ئەوه شههیده، ههروهها فەرموویه تی: ((مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ)) (رواه البخاری). واته: هەر که سێک له سەر مال و سامانی بکوژری شههیده.

که واته: ئێمه که له خهباتی رزگاربخوایی میلله ته که ماندا به شداریمان کردوه شتیکی باشمان کردوه به ئهرکیکی شرعی خۆمان هه لساوین، هه رچهنده خه لکی دیکه ی عه لمانیش به شدارییان کردوه، به لام هەر که سه به پێی خۆیدا، خۆ ئێمه نه چوینه سەر رێچکه و رێبازه کانی وان، به لکو ئێمه به ئهرکیکی شرعی خۆمان هه لساوین و شتیکیش که له خودی خۆیدا شرعی و چاک بوو به هۆی ئەوه وه که کهسانیک به شیوه یه کی هه له و به پێیه کی ناشه رعیدا ده یکه ن خراپ نابێ.

ئنجا مه سه له ی هه لبژاردن ته گه ر ئەو خه لکه نوینه رانی خۆی

ھەلبەتتە ۋە لە شۆيىنىك كۆپىنە ھەو لە نىۋ خۇيان دا ۋاۋىتو تەگىر
 بىكەن دەربارەى دىن و ژىن و كاروبارى خەلگ و كۆمەلگە كەيان
 بىگومان ئەو پىۋىست و فەزىشە نەك ھەر ناشەرى نى،
 چونكە ھەر دەبى خەلگ و مىللەت ئەنجومەنىكى ھەبى و ھەندىك
 تەگىر كەرو مشوورخۇرى ھەبن، ھەرچەندە ئەو ئەنجومەنە
 شەرىيەى ئىمە دەمانەۋى ئەو نىە كە ئىستاكە ھەيە، بەلام بە
 ھەر حال خۇى لە خۇيدا ئەو كە مىللەت ئەنجومەنىكى ھەبى
 تەگىرى بۆ بىكات و مشوورى لى بخوات و ياسا تەرتىبات دابىنى
 بۆ رىكخستىنى كاروبارى ژيانى، ئەو بىگومان شىتىكى شەرىى و
 چاكە، چونكە بەدىلى ئەو برىتىيە لە پاشاگەردانىى (فوضى) ۋەك
 شاعىرىك گوتوۋىەتى:

((لا يصلح الناس فوضى لأسرة لهم))

ولا سراً لهم إذا شرارهم سادوا))

واتە: خەلگ چاك نابى بەۋەى كە فەوزاۋ پاشاگەردانى بى و ھىچ
 مشوورخۇيان نەبن، يان ئەگەر مشوورخۇرەكانيان كەسانى
 خراپەكار بن، ئىنجا دەربارەى بەشدارى كىرگەنمان لە حكومەت دا،
 ھاتوون پىيان گوتوۋىن: ئەوە حكومەتىكەو تەشكىل دەبى ئىۋەش
 دەۋەت دەكەين بەشدار بن، بىگومان ئىمە تىبىنى و پەخەى
 زۆرمان لەسەر پەرلەمان و حكومەت ھەيە، بەلام ئايا ئەگەر
 ھەموو حكومەتەكەشمان بەدەستەۋە بى بە شەو و پۇژىكان ئەو
 ۋەزەمان بۆ چاك دەكرى؟ بىگومان نەخىر، ئىنجا ئايا بۆچى

چو وینه نیوی؟! بۆ سۆ ئامانج:

یه کهم: بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌وه‌نده‌ی پیمان ده‌کړی و له ده‌ستمان دئ سوود
به خه‌لك وکۆمه‌لگای خۆمان بگه‌یه‌نین له که‌نالی په‌رله‌مان و
حکومه‌ت و داموده‌زگا په‌سمیه‌کانه‌وه.

دووه‌م: وه بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لكه‌که‌مان مه‌شق پئ بکه‌ین و پای به‌یین
له‌سه‌ر کاروباری ئیداری و چاویان بکړیته‌وه‌و شاره‌زا بن و
پسپوړی یان په‌یدا بښت.

سۆیه‌م: وه بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و خه‌لكه‌که‌ بزانی که ئیمه‌ش برومان به‌وه
هه‌یه که میلله‌ته‌که‌مان کیانی هه‌بئ، ده‌وله‌تی هه‌بئ، بوونی
هه‌بئ، وه له ولاتی خۆیدا نازادو سه‌ربه‌خو بئ و، که‌س زولمی
لئ نه‌کات و نه‌یچه‌وسینیته‌وه، چونکه ئیستا هی وا هه‌یه که
تۆ به‌شداریت نه‌کرد، وات بۆ ته‌فسیر ده‌کات که تۆ ده‌لێی با
پژیمی به‌عس بیته‌وه، یان با عه‌ره‌بی شوڤینی بمان
چه‌وسینیته‌وه!! جا چ به هانده‌ری چه‌واشه‌کارانه بښت وه چ به
هۆی ئه‌وه‌وه بئ که ئیمه‌ نانسئ!

که‌واته ئیمه‌ ده‌بئ هه‌ول بده‌ین ته‌فاعول بکه‌ین له‌گه‌ل
کۆمه‌لگای خۆماندا به‌لام ته‌فاعولی ئیجابی نه‌ک ته‌فاعولی
سه‌لبی، ته‌فاعولی ئیجابی به‌و مانایه‌ی له‌گه‌ل هه‌موو شتیکی
باشیان دا بین. به‌لام له‌ شتی خراپ و هه‌له‌دا هه‌له‌سته‌ بکه‌ین و
په‌خنه‌ بگرین و هه‌ول‌بده‌ین بۆیان راست بکه‌ینه‌وه.

شه شهه: لیزانی و دانایی :

گه لیك جاران لی نه زانیی و ناشییی و ناوہستایی زهره و زیانی
گه وره مان لی دہدات و قسہی خہ لکی نامسو لمان لہ سہر نہ ہلی
نیسلام سوار دہ کات.

بہ لی بہ راستی تہ نیا نیخلاص بہ س نیہ بو کاری نیسلامی،
بہ لکو دہ بی وک چوں مہ بہ ست پئی خواہی، دہ بی لیزان و عاقل و
حہ کیم و وہ ستاو کارامہش بی پیغہ مہر (علیہ الصلاۃ والسلام)
دہ فہرموی: ((إن الله يحب إذا عمل أحدکم عملاً أن یُتقنہ))^(۱) واتہ:
خوا پئی خوشہ و حہز دہ کا نہ گہر یہ کیك لہ نیوہ کاریکی کرد بہ
لیزانی و وردہ کاری بیکات.

کاری وردہ کاریش نہ و دہیہ کہ بہ لای کہ مہ وہ زہرہری لہ قازانجی
زیاتر نہ بی، بہ لآم نہ و کہ سہی کاریك دہ کات ہہر چہ ندہ بہ ساغی
بو خوا بی، مادام زہرہریک بدات بنہ توی خوئی نہ کاتہ وہ زہرہری لہ
قازانجی زیاتر بی بہ ہوی نہ زانیی و بی حکمہ تیہ وہ، نہ گہر
حہ وسہد جار مہ بہ ستی پئی خوا بی لی و ہر ناگری، چونکہ خوا
کاری کہ سیك و ہر دہ گری کہ وہ کو چوں مہ بہ ستی پئی خواہی، بہ
پئی شہرعی خواش بی، شہرعی خواش فہرمان دہ کات بہ عہ قل و
بہ بیر کرد نہ وہ و بہ وہ ستایی و بہ حکمہت و بہ لیزانی، خوای

(۱) رواہ البیہقی وابن عساکر وابو یعلی عن عائشۃ رضی اللہ عنہا.

پەرورددگار دەرهموئ: ﴿ اذْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ... ﴾ (النحل ۱۲۵) وەرهموویه تی ﴿... وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا ...﴾ (البقرة ۲۶۹) له باسی مال به خشین دا و دەرهموئ، واته که مالت به خشی دهبی حه کیمانه بیبه خشی، وهر کو چۆن که خه لکت بۆ لای خوا بانگ کرد دهبی حه کیمانه بانگی بکهی!

حهوتهم : دادگهریی و ئینصاف :

هوکاری حهوتهم و کو تاییش ئه وهیه که ئیمه دادگهر بین و له گهڵ خه لک به ئینصاف بین، کاتی که چاکه یه کیان لئی ده بینین و شتیکی باشیان تیدا ده بینین ههر له بهر ئه وهی نه یارمانن یان رقمان له هه ندیک له کرده وه کانیان هه لده ستی، چاکه کانیشیان نادیده نه گرین، برایانی خوشه ویستم! هه موو که س ئینسانی دادگه رو به و یژدانی خوش دهوی و رقی له بابای بی ئینصاف و نادادگه ره.

ئعجا بیگومان ههر که سی که بگری هه رچه نده زۆریش خراپ بی، به لام هه رچۆن بی هه ندیک چاکه ی ههر هه ن و ده توانی ئاماژه به چاکه کانی بکه ی و بلئی: ئه وه ت چاکه و ئه وه ت چاکه، به لام فلان شته شت خراپه و ئه گه ر ئه ویش ت لابر دبا یه زۆر چاک بو!

دیاره زۆر دووره و بگه ره موسته حیلیشه که ئینسان وای لئی بی هیچ چاکه یه کی تیدا نه بی، ههر چۆن بی هه ندیک تروسکایی ههر

تیدا ده مینى، جا نه وه كه ئيمه دان به چاكه ی خه لكدا بىنن و له گه لىان داد گهر بىن و بى ئىنصاف نه بىن، نه وهش وا ده كات كه ئيمه زياتر بتوانىن ته فاعوليان له گه لدا بكه بىن، چونكه نه وه كاته لىمان ناسله منه وه و دلىان پىمان خوش ده بى و ده لىن: دياره نه وانه به ئىنصافن! من ده زانم زور خه لكى عىلمانى هه ن كه له گه ل ئيمه دا بى ئىنصافن و ناداد گه رو بى وىژدانن و دان به هىچ چاكه يه كى ئيمه دا ناهىنن، به لام نه وه نابىته پاساو و بيانوى نه وه كه ئيمه ش له گه ل نه وانه و ابىن، چاوتان لىيه چو ن له بهر بى وىژدانى يان له گه لمان نه وانه له بهر چا و ره ش ده بى و ده لىن وه للا هى نه وان زور بى ئىنصافن! بو چى هه مىشه هه ر قسه مان له دژ ده كه ن و لىمان ده خو بىنن و جارىك چاكه يه كمان نالىن، ئايا ئيمه هىچ شتىكى باشمان نيه؟!، بو وىنه جارىك يه كىك له وانه له روژنامه يه ك دا گوته بووى: (نه و ئىسلامى يانه ی كه هه رگىز ته قه يه كيان- بو دىفاع له كوردستان - نه كرده، به لكو ته نانه ت هه ر مىنگه يه كىشيان نه كرده)، جا من نه و كا برابه و نه وه ی له پشتى شيه وه تى به هه لوىستىكى وا له بهر چاوم ده كه وى و ده لىم: نه وانه زور بى وىژدانن! چونكه رهنگه كاتى خو ی نه و (يه س يه م)^(۱) كى كرد بى بو به عس كه ئيمه به و شاخانه وه بوو بىن، ماناى

(۱) (يه س يه م)، كورتكراوه ی (يسار، يمىن) كه له كاتى مه شقى سه ربا زىدا ده گوترا.

وايه من نهو کابرایه‌م له‌به‌رچاو ده‌که‌وئ، بۆچی؟! چونکه من ده‌لئیم: بۆچی باسی نهو هه‌موو شه‌هیدانه‌ی ئیتمه‌ ناکات له (کۆرئ) له (که‌رکوکی) له (بناری قه‌ندیل) له (مه‌له‌کان) له (قه‌رده‌اغ) له (هه‌له‌بچه) له (هه‌ورامان)، چون نهو هه‌موو شه‌هیدانه‌مان بووه‌و نایانبینی، بۆ کوێر بووه‌؟!

به‌لئى به‌رێزان بئى ئینصافی یه‌ کجار له‌سه‌ر دڵ قورس و ناخۆشه‌، با ئیتمه‌ش ئاگامان لئى‌بئ، بئى ئینصاف نه‌بین و چاکه‌یه‌ کمان له‌ هه‌ر که‌سیک بینی چاکه‌که‌ی بیین و دانى بۆ پێد بیین وه‌ك چون خراپه‌و که‌موکوورپیه‌ که‌شى ده‌بیین، خوای په‌روه‌ردگاریش هه‌ر فه‌رمان به‌وه‌ ده‌کات وه‌ك فه‌رموویه‌تى: ﴿.. وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنَ قَوْمٍ عَلٰٓى اَلَا تَعْدِلُوْٓا اَعْدِلُوْٓا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى...﴾ (المائدة ۸) واته‌: با رِق هه‌لسانتان له‌ که‌سانیک واتان لئى نه‌کات له‌گه‌لێان نادادگه‌ربن، دادگه‌ر بن نه‌وه‌ له‌ ته‌قواوه‌ نزیک تهر، چونکه به‌شیک له‌ ته‌قوا نه‌ویه‌ ئینسان دادگه‌ر بئى و زالم نه‌بئ، ته‌نانه‌ت له‌گه‌ل که‌سانیکیشدا که‌ نه‌یارو ناحه‌زیشن .

جا به‌رێزان! نه‌وانه‌ حه‌وت هۆکار بوون و دیاره‌ هۆکاری دیکه‌ش هه‌ن به‌لام نه‌وانه‌ی باسمان کرد گرنه‌گترینیان بوون بۆ نه‌وه‌ی کارو چالاکی ئیسلامی ته‌وژم و پای گشتی دروست بکات و بنکه‌یه‌کی جه‌ماوه‌ریی دروست بکات، خوای په‌روه‌ردگار یارمه‌تیمان بدات که نه‌و هۆکارانه‌ی پتویستن بۆ نه‌وه‌ی بیینه‌ پێشه‌نگ و سه‌رقافله‌ له‌

خۆمانیاندا بهیئینه دی، وه ئهو هوکارانهش که پێویستن بو ئهو دی که پینگهی ئیسلام به قوهت بکهین له ولاتی خۆمانداو بیکهینه نهوژمیك که ههموو چین و توێژهکانی له گه‌لدا بن و سه‌ره‌نجام بنکهیه‌کی جه‌ماوه‌ریی وا به هیزو پیز بنیات بنیین که بگوئجی کیان و قه‌واره‌یه‌کی ئیسلامیی له باوه‌ش بگری که شه‌ریعه‌تی خوای به به‌زه‌یی و داد‌گه‌ر له ههموو بواره‌کانی ژیان و گوزه‌راندا پیاده بکات.

وصلی الله وسلم علی محمد وآله وصحبه أجمعین
والحمد لله رب العالمین .

نيۋەرۈك

- ۸ پېشەكى
- ۱۲ دەستپىك
- ۱۲ چۆنەتە بونە پېشەنگ و بىياتنانى بىكەى جەماۋەرىي
- ۱۹ تەۋەرى يەكەم: چۆنەتە بونە پېشەنگ
- ۱۹ ۱- ھەزمكردنى ئيمان و عەقىدەى راست و دروست:
- ۲۲ ۲- عىبادەت و تەقۋا تەزكىيە :
- ۲۵ ۳- ئاكارى بەرزو رەۋىشتى جوان:
- ۲۸ ۴- زانىبارى و شارەزايى ھەبۈن بە ئىسلام و واقع
- ۳۰ ۵- ھەبۈنى نەخشە بۇ ئىشۋكار
- ۳۳ ۶- كاروبار بەرپۈبەردن بە: راۋىژو گۈيگرتن و بەقسە كردن
- ۳۷ ۷- پشۋو دريژىي و خۇراگىرى و كۆلنەدان و نەۋەستان
- ۴۵ تەۋەرى دوۋەم: بىكەى جەماۋەرىي
- ۴۶ يەكەم: بەرچاۋ پرونىي و دلىيائى
- ۵۲ دوۋەم: تىگەياندىنى خەلگ
- ۵۶ سىيەم:- پروكردنە ھەموو چىن و توۋىژەكان
- ۵۸ چۈاردەم: بە كەردەۋە دلىسۈزو نەمىنداربۈون
- ۵۹ پىنجەم: تەفاعلو كەردن لەگەل خەلگ دا
- ۶۵ شەشەم: لىزانى و دانايى
- ۶۶ ھەۋتەم: دادگەرىي و ئىنصاف
- ۷۰ نيۋەرۈك

ئەم نامايىگەيە

باسى دوو بابەتتى گىرنگى كارو چالكى

ئىسلامى دەكات ، كەبرىتتىن لە :

1 - چۈنەيتى بوونە پىشەنگ

2 - چۈنەيتى بىياتنانى جەماوهرى

شاينەنى باسپشە بۇ ھەركامىكىيان ھەوت ھۆكارى
گىرنگى بىخەينە روو كە لەم رۆژگارەماندا پىويستى بۇ
ھىنانەوهرى ھەر كام لەو دوو ئامانجە گەورەو
گىرنگەي كارى ئىسلامى .

ئورسەنگەي تەفسىر

بۇ ئورسەنگەي تەفسىر

tafseeroffice@yahoo.com

tafseeroffice@maktoob.com

altafseer@hotmail.com

ھەزرىتى - شەھىدى داگا - زى ئوتلى شەھىر پالاسى

ت: 2221695 - 2230908 - 2518138

موبىل : 07701387291 - 07504605122